

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891.

Andra Kammaren.

N:o 17.

Torsdagen den 12 mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Efter föredragning af herr *J. Mankells* i gårdagens sammanträde aflemnade motion, n:o 177, hänvisades densamma till behandling af konstitutionsutskottet.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtanden n:is 26 och 27.

§ 3.

Efter föredragning vidare af bevillningsutskottets memorial n:o 3, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1:sta, 2:dra, 4:de, 5:te, 6:te, 8:de, 9:de, 11:te, 12:te, 13:de, 14:de, 16:de, 17:de och 19:de punkterna af bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen, blefvo samtliga de af utskottet i nämnda memorial föreslagna voteringspropositioner af kammaren godkända.

§ 4.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 4 och 5.

§ 5.

Fortsattes föredragningen af statsutskottets utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

I ordningen förekom:

Punkten 12.

Med anledning af en af läraren i musik vid allmänna läroverket i Karlskrona, musikdirektören *Johan August Askling* gjord ansökning, hade Kongl. Maj:t, efter det infordrade utlåtanden öfver ansökningen afgifvits af eforus öfver Lunds stifts allmänna läroverk samt af stats-

*Angående
pension för
musikläraren
J. A. Askling.*

Andra Kammarens Prot. 1891. N:o 17.

Angående
pension för
musikläraren
J. A. Askling.
(Forts.)

kontoret, föreslagit, att Askling måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked blefve honom beviljadt, för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,250 kronor, men hemställde utskottet, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter det denna utskottets hemställan blifvit uppläst, lemnades ordet till

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Wennerberg, som yttrade: Det slut, till hvilket statsutskottet i denna punkt kommit, är motiveradt några rader ofvanför, der utskottet säger, att, »enligt hvad utskottet inhemtat, Askling jemte sin befattning såsom lärare i musik vid allmänna läroverket i Karlskrona innehar klockare- och organistbefattning, hvarå han åtnjuter årlig löneinkomst af 1,500 kronor». I de handlingar, som inkommo till Kongl. Maj:t angående pension åt nu omnämnde musiklärare, fans ingenting yttradt härom. Till utskottet hade deremot inkommit en notis om, att Askling skulle hafva denna extra inkomst af 1,500 kr. Då denna punkt var före i Första Kammaren, upplyste statsutskottets ordförande, att han, för att försäkra sig om huru härmed förhölle sig, hade telegraferat till kyrkoherden i Karlskrona och fått det svar, att det verkliga så förhöll sig, att mannen i fråga hade 1,500 kronor i lön såsom klockare och organist i stadens två kyrkor, men tillika att, så ofta gudstjenst hölls samtidigt i dessa två kyrkor och han således icke kunde på båda ställena tjenstgöra, han måste hålla en vikarie, hvadan han egentligen såsom klockare och organist hade att uppbära en lön af 840 eller 850 kronor, jag mins icke hvilket han nämnde. Sedan denna upplysning var gifven, och då det är bekant, att denne mannen länge tjenstgjort på ett berömvärdt sätt och sålunda är jemngod med andra i liknande ställning, och dessutom nu börjat lida af ålderdomsskröplighet och svag hörsel, så beslöt Första Kammaren att för honom bevilja en pension till lika belopp med den lön, som egentligen tillkommer en musiklärare vid läroverken, nemligen 750 kronor.

Förlidet år förelåg ett med detta alldeles likartadt fall, då Kongl. Maj:t begärde pension för musikdirektören och musikläraren vid Vexjö läroverk och seminarium J. Fogelberg. Denna pension bestämdes med hänsyn till de andra inkomster mannen hade till 750 kronor, enär han hade tjenstgjort tillräckligt länge och på ett förträffligt sätt. Såsom herrarne torde påminna sig, har genom häfd i fråga om pensionering af sådana lärare vid de allmänna läroverken, som äro ämneslärare i musik och teckning, gjort sig gällande det undantag från den allmänna regeln angående pensionering af ordinarie lärare, att Kongl. Maj:t hänskjuter afgörandet till Riksdagen i dessa fall. Så har också alltid skett och sker nu äfven denna gång. Det tillkommer således Riksdagen att bestämma, huru vida åt denne man, med afseende på om han tjenstgjort tillräckligt länge, på ett tillräckligt dugligt sätt, och om särskilda omständigheter förefinnas, man bör bevilja den äskade pensionen. Den nyss nämnde Fogelberg hade allaredan såsom emeritus vid läroverket en pension af 1,000 kronor, hade vidare såsom f. d. musikdirektör vid

Kronobergs regemente 180 kronor och slutligen för sin förtjenstfulla verksamhet derstädes erhållit af den s. k. officerskassan vid regementet 110 kronor. Han åtnjöt således icke mindre än 1,290 kronor redan då, när pensionen begärdes, men Riksdagen ansåg, att då han förtjenstfullt fortsatt sin sista verksamhet såsom musiklärare vid folkskolelärareseminariet, så borde han icke därför beröfvas den pension, som efter en viss tid tillkommer en musiklärare vid läroverken och seminarierna.

Jag hemställer till kammaren, om icke kammaren skulle finna, att då det nu är upplyst, att den summa Askling eger uppbära såsom klockare *icke* är så stor, som statsutskottet beräknat — ty utskottet har antagit den dubbelt så stor, som den är — utan ungefär motsvarande hvad han skulle erhålla, om han finge sin egentliga lön såsom pension, eller 750 kronor; om icke kammaren, säger jag, skulle finna det med full billighet och med kammarens tidigare handlingssätt i dylika frågor fullt öfverensstämmande att nu, såsom redan Första Kammaren gjort, bevilja en pension på 750 kronor.

Vidare anförde:

Herr Lyttkens: Det är riktigt nog, att den man, hvarom nu är fråga, icke längre är i stånd att själf sköta sin tjenst. Men han har dock varit klockare under många år och derunder uppburit dessa 1.500 kronor. Och då, såsom vi veta, klockare ej ha någonting annat att göra än att om söndagarne tjenstgöra i kyrkan, så har han haft den lyckan att såsom bisyssla under alla dessa år innehafva befattning såsom lärare vid skolan och der uppbära lön för de få tjenstgöringstimmor, han der haft att sköta. Han är ännu tjenstgörande klockare och uppbär sålunda lön såsom sådan, om också icke hela lönen. Hvad han ger sin vikarie i arfvode är icke bekant; jag vill dock visst icke betvifva den från pastor i församlingen inkomna uppgiften. Men i alla fall har han dock fullt ut så mycket som en folkskolelärare. En sådan får under hela sin lifstid icke högre lön, än denne nu har i behåll, och får, när han blir pensionerad, en pension af 450 kronor. Jag kan icke inse, att en klockare behöfver vara i en annan samhällsställning eller hafva dubbelt så stora lönetillgångar som en folkskolelärare. Dessutom har ju denne klockare haft extra förtjenst genom sin lärarebefattning. Och som jag icke vill vara med om att staten skall pensionera både när det behöfves och när det icke behöfves, både när ömmande omständigheter förefinnas och när de icke förefinnas, så kan jag icke rösta för bifall till denna pension, så gerna jag än ville vara med om att hjälpa hvarje behöfvande. Ty här är det icke fråga om att hjälpa en behöfvande, utan denne man kan mycket väl, han såsom andra, lefva på hvad han nu har, och hade dessutom under sin långa lifstid bort kunna lägga af något af sin höga lön. Ehuru jag, såsom sagdt, ogerna motsätter mig att hjälpa behöfvande, så kan jag alltså, då här, enligt min öfvertygelse, hjälp icke är af behöfvat påkallad, icke annat än yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Winkrans: Till de skäl, som från statsrådsbanken blifvit anförda för beviljande af denna pension, har jag knappt något annat

Angående
pension för
musikläraren
J. A. Askling.
(Forts.)

Angående
pension för
musikläraren
J. A. Askling
(Forts.)

att tillägga än att ytterligare betona för kammaren, att ordinarie lärare vid statens läroverk äro lagligen berättigade att efter vissa års tjänstgöring och en viss uppnådd lefnadsålder få åtnjuta pension. Dessa villkor äro. både hvad tjänstår och hvad lefnadsålder beträffar, fullkomligt uppfyllda af den person, som här är i fråga. Han är snart 69 år gammal och har i 40 år tjänstgjort i offentligt embete, således i, som vi veta, längre tid, än vanligen är föreskrifvet. Nu äro dock föreskrifterna med afseende å pension åt s. k. öfningslärare litet otydligt affattade. Hvad ordinarie ämneslärare beträffar, är det väl klart, att de efter 65 lefnadsår och 35 tjänstår äro berättigade att såsom alla andra civile tjänstemän åtnjuta pension. Hvad åter angår ämneslärare i teckning och musik, är detta icke lika klart, och därför har, såsom från statsrådsbänken upplystes, det blifvit häfd, att Kongl. Maj:t rörande desse lärare ingått till Riksdagen med hemställan om pension. Så vidt jag vet, har denna hemställan alltid bifallits, när åldersgränserna varit uppnådda och tjänstgöringen väl vitsordad. Så skedde för några år sedan med en teckningslärare vid Göteborgs latinläroverk, hvilken erhöll full pension. Så skedde år 1888 för en lärare i samma ställning som den nu ifrågavarande, en musiklärare vid Lunds högre allmänna läroverk; han erhöll ock en pension af 750 kronor, oakadt han icke tjänstgjort mer än 26 år. Så skedde ock, såsom det nyss upplystes, år 1890, då Riksdagen beviljade åt läraren Fogelberg vid Vexjö allmänna läroverk likaledes 750 kronor, oakadt han från andra till en viss grad offentliga kassor åtnjöt pension af sammanlagdt 1.290 kronor. Då nu det skäl, som statsutskottet anfört och den nästföregående ärade talaren repeterat, att nemligen denne man skulle redan uppbära en lön såsom klockare och organist af 1,500 kronor, af ordföranden i statsutskottet upplysts vara i viss mån ett misstag, emedan han icke åtnjuter mer än knappt hälften af detta belopp för denna sin privata tjänstgöring, hvilken när som helst kan och kanske måste upphöra, på grund af hans ålder, så är det klart, att denna kammare borde förfara såsom Första Kammarerna och bevilja det af herrarna von Hedenberg och Bohnstedt i deras reservation föreslagna beloppet af 750 kronor, hvilket icke obetydligt understiger det af statskontoret förordade pensionsbeloppet af 1,250 kronor. Derpå komme i så fall i sjelfva verket icke han, utan läroverket att vinna. Läroverket kunde nemligen då få en ung, kraftig lärare i stället för denne, som lider af ålder och dermed följande skröpligheter. Det belopp staten komme att förlora blefve högst obetydligt. Ty de 500 kronor, som komme statsverket till godo, utgjorde ett väsentligt bidrag till aflönande af en ny lärare, hvilken ju ej skulle få mer än 750 kronor. Således komme statsverkets utgift, derest Riksdagen beviljade denne ålderstigne, utmärkte och förtjente lärare en pension af 750 kronor, att uppgå till endast 250 kronor.

För min del anhåller jag därför, herr talman, att få yrka bifall till det af reservanterna från Första Kammarerna framställda förslaget.

Herr Svensson från Karlskrona: Till de skäl, som af herr statsrådet och chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet samt den näst-

föregående talaren blifvit anförda, skall jag endast anhålla att få lägga ytterligare några.

Herr Lyttkens omnämnde, att den ifrågavarande personen under flera år tjenstgjort som klockare och organist och derfor uppburit en icke obetydlig lön. Jag skall med anledning deraf be att få upplysa, att han under många år icke åtnjutit 1.500 kronor såsom lön. Då han först blef antagen, funnos två klockare anställda, en för hvardera af församlingens båda kyrkor. Men för åtskilliga år sedan sammanslogos dessa klockarebefattningar till en, hvilken sedan dess skötts af ifrågavarande person. Men då samtidigt högmessogudstjenster hållits i båda kyrkorna, har han naturligtvis icke sjelf kunnat sköta klockarebefattningen på båda ställena, utan måst afföna en vikarie. Han har således icke uppburit dessa 1.500 kronor oafkortade — huru mycket han måst afstå deraf, känner jag dock icke.

I öfrigt får jag påpeka, att på grund af kongl. brefvet till domkapitlet af den 23 april 1858 synes det framgå, att de ordinarie lärarne skulle vara tillförsäkrade pensionsrätt. Då jag först läste nämnda kongl. bref, var jag också bestämdt af denna mening, men sedan jag fick taga kännedom af Riksdagens skrifvelse af den 27 februari 1858, fann jag af motiven uti denna skrifvelse, att endast ämneslärare, icke öfningslärare här äro i fråga. Derför vågar jag icke påstå, att ifrågavarande person skulle ega full och laglig rätt att erhålla pension, och följaktligen har regeringen handlat rätt, då den framlagt frågan om Asklingens pension för Riksdagen. Riksdagen har dock — såsom redan af herr Winkrans blifvit framhållet — när de i detta kongl. bref angifna bestämmelserna om fylda 65 lefnadsår och 35 tjenstår blifvit uppfyllda, beviljat öfningslärare såsom pension 750 kronor, utgörande deras egentliga lön.

Skulle nu Riksdagen icke bevilja hvad reservanterna föreslagit och Första Kammaren redan beslutat gifva eller 750 kronor, torde staten i sjelfva verket derpå lida förlust, alldenstund enligt kongl. cirkuläret den 12 juni 1872 den ordinarie lärare, som på grund af sjukdom är förhindrad att bestrida sin tjenst, är berättigad att få tjenstledighet endast med afstående af en fjerdedel af lönen; den ifrågavarande läraren kan således få behålla sin tjenst, blott han för hvarje termin inlemnar sjukbetyg äfvensom till vikarien afstår $\frac{9}{52}$ af sin lön, d. v. s. 216 kronor och 36 öre, hvarigenom han skulle komma att få behålla 1,033 kronor 64 öre. På grund häraf anser jag det vore fördelaktigt, om han finge den pension, som här är föreslagen. Och hvad läroverket beträffar, så komme det otvifvelaktigt, såsom också talaren på göteborgsbänken anmärkte, att vinna derpå genom erhållandet af en yngre, kraftigare lärare.

På grund af hvad jag haft äran anförat, anhåller jag därför att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Romberg: Då utskottet afstyrkt den begärda pensionen för musikkdirektör Askling, har utskottet — såsom redan framhållits af en dess medlem — utgått från den förutsättningen, att Askling ingen rätt hade till pension. Det är emellertid denna rättsfråga, som från lärarens synpunkt måste komma att te sig på ett helt annat sätt, och det

Angående
pension för
musikläraren
J. A. Askling.
(Forts.)

Angående
pension för
musikläraren
J. A. Askling.
(Forts.)

synes mig, som om den hade tålt vid en annan utredning, än som här har egnats den. I ett den kongl. statsverkspropositionen vidfogadt statsrådsprotokoll meddelas, att statskontoret i infordradt utlåtande anført. »att genom kongl. brefvet af den 16 mars 1858 blifvit stadgadt, att lärarne vid rikets elementarläroverk skulle dädanefter komma i åtnjutande af enahanda pensionsrätt å allmänna indragningsstaten, som enligt då gällande författningar tillkomme civile embets- och tjenstemän; att detta stadgande likväl hittills ansetts icke skola tillämpas å lärare i musik och sång samt i teckning vid sagda läroverk, utan att i de fall, då dylika lärare af Kongl. Maj:t beviljats pension å nämnda stat vid afskedstagandet, sådant skett efter framställning i ämnet till Riksdagen». Ja, det är nu på detta statskontorets yttrande, att detta stadgande *likväl hittills ansetts icke skola tillämpas* i ifrågavarande fall, som man har stödt sitt antagande, att här ingen rätt för direktör Askling skulle föreligga. Granska vi emellertid de för allmänna läroverken gällande författningar, så finna vi, att den rätt, som lärarne hafva till åtnjutande af pension på allmänna indragningsstaten, grundar sig på en förut citerad författning af den 23 april 1858; och der står tydligen, att *lärare vid rikets elementarläroverk hädanefter skola komma i åtnjutande af enahanda rättighet till pension på allmänna indragningsstaten, som enligt gällande författningar tillkommer civile embets- och tjenstemän*. Något undantag eller någon restriktion är icke gjord. Ordalagen äro så tydliga, att ingen, som utan förut fattad mening läser denna författning, kan komma till den åsigt, att det finnes några ordinarie lärare, som skulle vara undantagna från denna rätt. Enligt min erfarenhet lefva också öfningslärarne i allmänhet i den öfvertygelsen, att de hafva en sådan rätt, och, då de söka sig in på lärarebanan, göra de det bland annat lockade af hopp om en sådan pension, i fall de skulle hinna till den åldern, att de kunna komma i åtnjutande deraf. *Att nämnda ännu gällande författning efter den klara ordalydelsen faktiskt tillerkänner alla ordinarie öfningslärare vid de högre allmänna läroverken rätt till pension på allmänna indragningstaten*, synes mig alldeles obestridligt. Att direktör Askling innehar den i författningen föreskrifna åldern och att han vidare under en fyratioårig nitisk och pligtrogen tjenstgöring uppfyllt alla de villkor, som äro stadgade för att han skulle få åtnjuta denna rätt, som så tydligt synes vara honom tillförsäkrad af författningen den 23 april 1858, har nu hvarken utskottet eller någon annan förnekat. Den enda anmärkning, som synes mig kunna göras mot ett sådant antagande och en sådan föreställning, som inom lärarecorpsen är rådande beträffande musik- och teckningslärares rätt till pension, skulle vara att möjligen musiklärarne icke vore att betrakta som *ordinarie lärare*; men hvad den saken beträffar, så får jag hänvisa till 1859 års läroverksstadga, der det i första paragrafen af det kapitel, som handlar om läroverkskollegium, nemligen paragraf 108, uttryckligen säges, att äfven öfningslärarne äro *ordinarie lärare*. Vidare ber jag att få hänvisa till kongl. cirkuläret af den 12 juli 1872, der det i paragraf 7 talas om, att ordinarie lärare, som på grund af sjukdom åtnjuta tjenstledighet, skall afstå $\frac{1}{4}$ af sin lön. Det har aldrig blifvit ifrågasatt, att icke den paragrafen gäller äfven musik- och teckningslärare, utan hafva de alltid fått åtnjuta en sådan

rätt. Vidare ber jag att få hänvisa till kongl. läroverkspropositionen till 1890 års Riksdag sid. 6, der det i 15:de punkten heter, »att med undantag för gymnastiklärare *öfriga ordinarie* lärare och lärarinnor vid rikets allmänna läroverk skola hafva rättighet» att vid 65 års ålder och efter 35 tjenstår afgå med oförkortad lön. Likaledes heter det på sid. 56 »att, med undantag för gymnastiklärarne, *öfrige ordinarie* lärare och lärarinnor skola hafva rättighet» o. s. v. Af allt detta synes mig således vara klart, att så väl författningarna som den explikation af den, som man fått senast genom den kongl. propositionen till Riksdagen 1890, gifva vid handen, att dessa lärare verkligen äro *ordinarie lärare*. På grund af den uppfattning, som jag här framhållit och som, efter hvad jag kan försäkra herrarne, allmänt delas inom lärarecorpsen, skulle jag naturligtvis, om jag gjorde något yrkande, icke kunna yrka på annat än återremiss; men då ett sådant yrkande för närvarande helt visst ej skulle lända till något resultat, så skall jag icke göra något yrkande alls. Jag har endast ansett mig böra påpeka ett förhållande, som förefaller mig att vara så pass märkligt, att det vid detta tillfälle icke borde med tytnad förbigås.

Angående pension för musikläraren J. A. Askling.
(Forts.)

Herr Björkman: Jag skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt, ej blott på de skäl utskottet anfört i sitt betänkande, utan äfven med fäst afseende vid hvad som yttrats från statsrådsbänken. Äfven ett annat skäl ber jag att få anföra. Jag tror det vara ganska farligt att bevilja pensioner på sådant sätt. Ty om det någon gång skulle anföras så starka skäl för en pension, att densamma af Riksdagen beviljas, så begagnas detta sedan gång på gång som prejudikat, och man säger, att när Riksdagen en gång beviljat en dylik pension, så är den skyldig att göra det äfven vid andra tillfällen. Det kan blifva vanskligt för Riksdagen att förfara på detta sätt, och jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Herr Sven Nilsson: Det förhåller sig verkligen så, som en talare i går qväll antydde, att då det är fråga om pension åt tjenstemän, så finnes det än i den ena, än i den andra delen af kammarrens personer, som uppträda och tala för beviljandet af dessa pensioner. Så har tillgått under hela den tid jag varit riksdagsman, och det är då icke underligt, om sådana pensioner beviljas den ena efter den andra. Det är också därför, som statsutskottet måste vara synnerligen varsamt och icke utan verkliga skäl afstyrka sådana framställningar, ty det har visat sig, att hvad statsutskottet med verkliga goda skäl afstyrkt, i alla fall i den gemensamma voteringen blifvit bifallet.

Här föreligger nu en fråga, som, så vidt jag kan döma, befinner sig i ett synnerligen outredt skick. Det förvånar mig verkligen, att från statsrådsbänken konstateras det förhållande, som statsutskottets ordförande på enskild väg måst taga reda på. Jag hade föreställt mig, att, innan denna fråga framlagts för Riksdagen, denna utredning borde hafva verkställts af Kongl. Maj:t, och om så hade skett, så är det min öfvertygelse, att Kongl. Maj:t, aldrig hade framkommit med detta förslag.

Den siste talaren har åberopat författningar och ansett, att ifråga-

Angående
pension för
musikläraren
J. A. Asklings.
(Forts.)

varande person enligt dessa är berättigad till pension. Men herr statsrådet och chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet har icke talat om den saken, utan är af en helt annan åsigt i frågan. Han har nemligen ansett, att den ifrågavarande personen icke är enligt gällande författningar berättigad till pension, utan att det endast vore af gunst och nåd som Riksdagen skulle bevilja sådan.

Jag tror äfven, att det förslag, som af Första Kammaren blifvit antaget, är taget på måfå. Ty är det så, att personen i fråga har 800 kronor i inkomst af sin klockaresyssla, så borde han enligt Kongl. Maj:ts förslag icke hafva i pension mer än 450 kronor, ty om man drar 800 från 1,250, så återstår 450. Hur jag än ser saken, kan jag icke finna annat, än att det är helt och hållet på måfå, som Första Kammaren fattat sitt beslut, och det är därför som jag anhåller, att denna kammare måtte bifalla statsutskottets förslag.

Herr Elowson: Mig synes, att det varit omtanken om läroverkets bästa, som förmått Kongl. Maj:t att framlägga detta förslag. Direktör Askund är 68 år gammal. På grund af denna ålder och aftagande hörsel förmåga kan han icke tjenstgöra såsom musiklärare. Det måste då vara till läroverkets bästa, att han sättes i tillfälle att med pension afgå från sin tjenst.

Statsutskottet har emellertid helt och hållet afstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Statsutskottet grundar detta sitt afstyrkande af Kongl. Maj:ts framställning på uppgifter, om hvilka nu emellertid upplysts, att de ej äro fullt öfverensstämmande med de verkliga förhållandena. Det synes mig då ligga nära till hands, att ärendet borde till utskottet återremitteras, men en återremiss tjenar icke till någonting.

Det har här talats om, att utskottet bör gå till väga med varsamhet och försigtighet i fråga om pensioner. Denna åsigt ber jag för min del att få biträda. Jag anser lämpligt och riktigt att i allmänhet gå till väga på det sättet. Men i föreliggande fall finnas verkliga skäl för att någon pension beviljas. Och då en reservation är fogad vid utskottets utlåtande, så tager jag mig friheten att hemställa om bifall å denna.

Herr Jonsson i Hof: Man har mot utskottet anmärkt, att det grundat sitt yrkande om afslag på uppgifter, som icke äro fullt rigtiga, emedan det upplysts att af den ifrågavarande personens inkomster på klockaresysslan en del åtgått för aföning af annan person, som tjenstgjort som vikarie i den ena af de två kyrkorna. Det är sant, att uppgiften i det fallet icke är fullt exakt. Men vid jemförelse mellan utskottets uppgifter å ena sidan och hvad Kongl. Maj:t meddelat om förhållandena å den andra, tror jag icke att utskottet kommer att draga det kortaste strået. Utskottet har åtminstone något att meddela, men i den kongl. propositionen finnes icke ett ord om saken. Det må vara, att han är lärare vid ett läroverk och således en stats tjensteman å ena sidan, men å andra sidan är han äfven en tjänsteman å kommunens stat, och när icke pensionsstadgandena äro klara, så gäller det att bedöma, huru vida ett verkligt behof af beviljande af pension förefinnes eller ej. Då får man alltså taga hänsyn till samtliga löne-

inkomster, och om man gör det i nu föreliggande fall, så är det naturligt, att pensionen icke kunde tillstyrkas af utskottet. Det har icke heller af någon talare kunnat bevisas, att det belopp, som Första Kammaren beviljat, grundar sig på någon utredning, huru vida det beloppet är det lämpliga, utan det har endast framkastats, att som den summan beviljats der, borde den äfven beviljas här. Jag tror icke att detta är rätt, utan att det vore klokare att låta frågan förfalla, så att Kongl. Maj:t en annan gång må komma in med mera tillfredsställande utredning i saken än nu.

Jag tror sålunda, att utskottet anfört goda skäl för sitt yrkande, och instämmer sålunda med dem, som yrkat afslag å Kongl. Maj:ts framställning.

Herr Winkrans: Den siste ärade talaren hade fullkomligt rätt i sitt påstående, att författningarna i afseende på pensionering af ordinarie lärare i musik vid allmänna läroverk icke vore tydliga och att det således vore önskligt att desamma i denna del klargjordes, så att i fall sådana som det förevarande statskontoret kunde i sina utlåtanden bestämdt förklara, huru vida på grund af gällande författningar en person vore pensionsberättigad, i stället för att såsom här nödgas använda det sväfvande uttrycket: »det har ansetts».

Nu är emellertid verkliga förhållandet det, att, på sätt här blifvit upplyst, Kongl. Maj:t kan åt alla öfriga ordinarie lärare, på grund af gällande författningar och sedan de deri uppfyllda vilkor blifvit uppfyllda, bevilja pension utan Riksdagens hörande; men att Kongl. Maj:t deremot, på grund af författningarnas oklarhet, ansett sig icke kunna, Riksdagen ohörd, bevilja pension till vissa lärare, såsom t. ex. i musik och sång samt teckning, äfvensom till lärare i pedagogier. Hvad de sist nämnde angår, har jag dock sett, att Kongl. Maj:t ansett sig kunna utan vidare omgång bevilja desse pension. Men vanligtvis har dock Kongl. Maj:t hos Riksdagen derom gjort framställning, och då har, så vidt jag vet, det aldrig händt, att Riksdagen nekat att bevilja den föreslagna pensionen, enär sökanden dertill varit materielt, om än icke formelt berättigad.

Den utredning, som man ansett sig hafva anspråk på att kunna fordra af Kongl. Maj:t, anser jag att Kongl. Maj:t redan gifvit, alldenstund Kongl. Maj:t icke har någonting att skaffa med sökandens enskilda ekonomi. Kongl. Maj:t har att utreda, huru vida sökanden har tjänstgjort så lång tid och uppnått den lefnadsålder, som författningarna bestämma för beviljande af pension. Föreligger icke en sådan utredning här? Jo, det är visadt, att sökanden fullgjort dessa prestationer; hans mer än 35-åriga tjänstgöring är dessutom väl vitsordad och han har uppnått en ålder af mer än 65 år, hvartill kommer att han på grund af försvagad hörsel förmåga är oförmögen att meddela undervisning i sitt ämne. Detta är således all den utredning, som behöfves. På grund deraf tror jag också att Första Kammaren gjort fullkomligt rätt, då kammaren beviljat det anslag, som är i frågasatt, och den summa, som begärts, icke är tagen på måfå, utan hvilas på den rationella grunden, att den är beräknad efter den lön, som en musklärare har innan han får löneförhöjning. Denna beräkningsgrund,

*Angående
pension för
muskläraren
J. A. Askling.
(Forts.)*

Angående
pension för
musikläraren
J. A. Askling
(Forts.)

hvilken jag anser vara riktig, hafva ock reservanterna föreslagit. I materielt afseende är mannen i fråga berättigad till samma pensionsbelopp, som Riksdagen i fjor beviljade läraren i musik och sång vid folkskolelärareseminariet i Vexjö J. Fogelberg, eller 750 kronor. Jag yrkar därför bifall till reservanternas förslag om pensions beviljande till detta belopp.

Herr Lyttkens: Det är icke utan skäl, som man kan fälla klandrande ord mot de myndigheter, som hos Kongl. Maj:t annält ifrågavarande person till pensions erhållande, därför att de icke meddelat upplysning om, att han har en annan tjänst med en arlig inkomst af 1,500 kronor, om hvilket förhållande de väl icke gerna varit i okunighet. Det är emellertid icke första gången, som det visat sig att regeringen varit ganska mycket vilseledd, utan sådant har inträffat flere gånger förut. Jag påminner mig särskildt ett dylikt fall från den första riksdag som jag bevistade. Det gälde då en pension för öfverjägmästaren Roos af Hjelmäter. Konungens befallningshafvande i Elfsborgs län hade i skrifvelse till Kongl. Maj:t, under uppgift att mannen vore så sjuk, att han icke längre kunde sköta sin tjänst, föreslagit honom till erhållande af en god pension, dervid vitsordande hans nit och pligttröhet. I parentes sagdt, synes detta ordnande om tjänstemäns pligttröhet m. m. vara aldeles öfverflödigt, alldenstund hvar och en ju är skyldig att göra sin pligt efter bästa förmåga. Nå väl, hvad hände? Utskottet föreslog bifall till Kongl. Maj:ts framställning. Första Kammaren hade redan bifallit framställningen; men sedan uppträdde här i Andra Kammaren en representant från Elfsborgs län och meddelade den upplysningen, att mannen fått ett arf på några hundra tusen kronor och att det var af detta skäl, som han tagit afsked.

Sedan den tiden har utskottet låtit sig aneläget vara att få ordentliga utredningar i hvarje särskildt fall. Men, som sagdt, regeringen rår icke för att utredningarna mången gång varit bristfälliga, utan felet ligger hos de underordnade myndigheter, som det ålegat att verkställa desamma. Här föreligger nu ett sådant fall. Kongl. Maj:t har föreslagit, att sökanden skall få en pension af 1,250 kronor, utan att omorda att mannen derjemte på en klockaresyssla har 1,500 kronors årlig inkomst, hvilken upplysning utskottet fått sjelf förskaffa sig. Nu är det visserligen upplyst, att mannen får till den person, som hjälper honom att sköta denna hans andra tjänst, betala så mycket, att han har blott 850 kronor kvar af sin lön, men i så fall skulle han ju, för att få en inkomst af 1,250 kronor, blott behöfva en pension af 400 kronor. Men om man nu i det ena fallet ger en person större pension än hvar till han är berättigad, så framkallar detta förfaringssätt liknande mer eller mindre berättigade anspråk från så väl det ena som andra hållet. Det är en fullkomligt riktig grundsats, att de, som troget och väl egnat sitt arbete åt statens tjänst, icke böra på gamla dagar lemnas vind för våg utan hjälp, lika litet som den enskilde vill öfvergifva sina gamla trotjenare åt hjälplösheten, och jag skulle för min del icke vilja göra detta. Men somliga talare hafva här yttrat, att sökanden vore absolut berättigad till pension; om så vore, så behöfde han icke hos oss göra ansökan om pension, utan han kan då i värsta fall göra sin

rätt gällande genom stämning till domstol. Har han åter icke laga rätt till pension, så är det ju endast af gunst och nåd, som han kan erhålla den.

Såsom nyss nämndes, bör ifrågavarande sökande hafva kunnat af sina stora inkomster beredt sig så mycket öfverskott, att han derpå skulle kunna lefva på gamla dagar, helst med afseende å det anspråklösa lefnadssätt, som en klockare bör och kan iakttaga, samt derå att han icke har någon representationsskyldighet. Skulle pensionen beviljas, så skulle snart nog från en mängd andra håll liknande anspråk göras, det ena efter det andra. Derför bör man icke låta det rulla undan på detta sätt, utan hålla igen. Jag yrkar således, af nu anförda skäl, bifall till utskottets afstyrkande hemställan.

Herr Sven Nilsson: Man brukar i sådana här pensionsfrågor åberopa ömmande omständigheter; men det faktiska förhållandet är, att här icke föreligga sådana, emedan det är upplyst, att sökanden är välbergad. Således bör ur denna synpunkt pension för honom icke beviljas.

Här har blifvit ifrågasatt, att sökanden skulle ega laga rätt att erhålla pension. Men om han det hade, så är det väl alldeles uppenbart, att regeringen skolat. Riksdagen oåtspord, bevilja honom densamma. Talaren på göteborgsbänken nämnde, att sökanden vore berättigad till pension, afpassad efter hans lön. Men när lönen blifvit bestämd till det höga belopp, som det han åtnjuter, så frågas, om man icke bör anse att just därför denna bestämts så hög med hänsyn till att han icke skulle kunna göra anspråk på någon pension. För min del anser jag detta vara ett giltigt skäl för att icke bifalla en framställning sådan som denna, der sökanden icke har den ringaste rätt att åberopa. Jag vidhåller alltså mitt yrkande.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Wennerberg: Jag skall icke till besvarande upptaga mer än en enda anmärkning. En talare uppgaf att summan 750 kronor vore likasom gripen ur luften. Det är den emellertid icke; ty detta belopp är just den minsta lön, som en musiklärare åtnjuter, och således är det äfven den minsta möjliga pension som kan komma i fråga.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad: och sedan propositioner gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 13.

Med anledning af en utaf extra lärarinnan vid den med högre lärarinneseminarier i Stockholm förenade normalskolan för flickor *Olivia Christina Elisabeth Wasmuth* gjord, af direktionen för nämnda seminarium till Kongl. Maj:t öfverlemnad ansökning, hade Kongl. Maj:t föreslagit, att Wasmuth måtte från och med månaden näst efter den, då hon erhöles entledigande från innehafvande anställning vid berörda skola, för sin återstående listtid å allmänna indragningsstaten åtnjuta

*Angående
pension för
musikläraren
J. A. Askling.
(Forts.)*

*Angående
pension för
extra lärar-
innan O. C.
E. Wasmuth.*

Angående
pens on för
extra lära-
rinnan O. C.
E. Wasmuth.

en årlig pension af 500 kronor; och hemställde utskottet, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte vinna Riksdagens bifall.

(Forts.)

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar *Lasse Jönsson, P. Pehrson* i Törneryd, *P. Andersson* i Högkil och *C. Persson* i Stallerhult.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Andersson i Högkil: Detta utskottets utlåtande är tillskapat genom en slump, nemligen genom den förseglade sedelns utslag. Första Kammarens samtliga ledamöter röstade nemligen för bifall och samtliga Andra Kammarens ledamöter för afslag. Jag har inom utskottet röstat mot den ifrågavarande pensionen hufvudsakligen af de principiella skäl, som af mig i går anfördes, och jag skall därför icke nu upptaga tiden med att upprepa desamma eller de särskilda skäl, som dessutom i detta fall varit bestämmande.

I sammanhang härmed ber jag att få rätta en uppgift, som under debatten i går meddelades från statsrådsbanken. Det yttrades nemligen, att de gratifikation och nådegåfvor, som af Kongl. Maj:t utdelas, i allmänhet utginge med ganska små belopp, högst 50 kronor. Jag förundrade mig då öfver denna uppgift, men som jag icke hade några anteckningar härom, ansåg jag mig icke kunna vederlägga desamma. Emellertid är jag nu i tillfälle att upplysa, att från anslaget till extra utgifter på 7:de hufvudtiteln af Kongl. Maj:t under 1889 utdelats bland andra följande gratifikation och nådegåfvor, nemligen:

40	gratifikation	å	100	kr.
1	»	»	125	»
10	»	»	150	»
1	»	»	200	» och
1	»	»	300	»

Dessutom förekomma ganska många sådana gratifikation och nådegåfvor till mindre belopp. Jag har velat lemna dessa upplysningar och på samma gång påpeka, att Kongl. Maj:t har tillfälle att i sådana fall, som det nu föreliggande, använda medel af nämnda anslag vida bättre än många gånger skett.

Jag anhåller om afslag på den föredragna punkten.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Wennerberg: Det är nog möjligt, att jag icke rätt förstått den siste talaren. Det gäller ju nu den 13 punkten, angående pension åt extra lärarinnan fröken Wasmuth. Jag kan alltså icke inse, att, hvad som i går anfördes från statsrådsbanken rörande militärpensionering har med nu föreliggande fråga att göra.

Fröken Wasmuth har såsom en ovanligt duglig lärarinna af direktionen för högre lärarinneseminariet anmälts för att blifva hugnad med pension. Hon har tienstgjort på ett synnerligen utmärkt sätt, hon har slutligen ådragit sig ohälsa och lider nu af obotlig sjukdom. Direktionen hade för henne föreslagit en pension af 1,000 kronor om året, men då hon rätteligen icke kunde räknas såsom ordinarie, har

jag ansett, att hon icke borde jemnställas med dem. Jag har funnit, att statsutskottets samtliga ledamöter från Första Kammaren och alla, utom de fyra reservanterna, från denna kammare, varit ned om detta förslag att bevilja henne 500 kronors pension. Saken är sålunda grundligt pröfvad, och jag kan då icke finna, hvarför icke denna kammare skulle lemna sitt bifall till framställningen.

Angående pension för ena lärarinnan O. C. E. Wasmuth.
(Forts.)

Herr Linder: En ledamot af statsutskottet yttrade nyes, att när en person troget och nitiskt egnat sitt lif åt sitt kall, bör man icke lemna honom vind för väg. Det är med anslutning till detta yttrande, som jag anhåller om bifall till statsutskottets hemställan i den föredragna punkten.

Dels i den kongl. propositionen, dels i statsutskottets utlåtande och dels genom uttalanden från statsrådsbanken är upplyst, att den nu ifrågavarande personen har med synnerlig pligtrohet och nit egnat sig åt sin lifsgjerning. Hon har under 26 år varit anställd vid ett statens läroverk, normalskolan för flickor, och hon har under större delen af denna tid också tjenstgjort i ett annat statens läroverk, nemligen högre lärarinneseminariet. Jag kan tillägga, att fröken Wasmuth har en alldeles speciel betydelse såsom lärarinna i sitt hufvudämne, matematik. Jag minnes mycket väl från den tid jag såsom vikarierande lärare första gången inträdde i de läroverk, jag nu har äran tillhöra, huru som på ganska många håll den föreställningen var rådande, att det skulle vara mycket besynnerligt att se ett fruntimmer stå med en kritbit i handen framför en svart tafla och demonstrera aritmetik eller geometri. Då för tiden hyste jag också sjelf denna uppfattning, och att den var allmän, bevisas bland annat deraf att för nästan alltid funnos manliga lärare i dessa ämnen äfven i flickskolorna. Fröken Wasmuth visade på ett glänsande sätt, att det går an, att en qvinna undervisar i matematik, och numera tror jag icke det finnes några fördomar alls i detta hänseende.

Fröken Wasmuth har ännu icke erhållit afsked, men enligt hvad man kan inhemta af föreliggande handlingar är hennes helsotillstånd sådant, att hon icke vidare kan tjenstgöra. Det synes mig temligen tydligt, att läroverkets direktion skulle ställas i en mycket svår belägenhet, om icke denna pension beviljades henne: ty att en lärarinna, som tjenstgjort så länge och förtjenstfullt som hon, lemnas vind för väg, det hoppas jag att denna kammare icke finner lämpligt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Lasse Jönsson: Det kan visserligen synas hårdt att neka pension åt ett fruntimmer, som enligt intyg på ett utmärkt sätt fullgjort sin skyldighet såsom lärarinna; men det kan vara ett vågadt prejudikat att pensionera denna lärarinna, som icke innehar ordinarie anställning. Statskontoret har nemligen meddelat, att fröken Wasmuth icke innehar sådan tjenst, att hon kan ega grundade anspråk på pension, att hon icke heller tjenstgjort så länge, att hon dertill är berättigad, och att hon icke uppnått den föreskrifna lefnadsåldern, äfven om hon vore ordinarie lärarinna.

Under sådana förhållanden synes det mig vara ganska vanskligt

Angående pension för ena lärarinnan O. C. E. Wasmuth. att bevilja henne pension, och därför hafva vi inom statsutskottet ansett oss böra afstyrka framställningen.
 Jag kan därför nu icke heller annat än yrka afslag på utskottets förslag.
 (Forts.)

Herr Winkrans: Den näst föregående talaren trodde, att det att nu pensionera en lärarinna innebure ett farligt prejudikat. Jag tror det icke kunna vara något farligt prejudikat, då staten icke har mer än en enda flickskola, hvilken, så vidt jag vet, hufvudsakligen betäcker sina utgifter sjelf och sålunda kostar staten litet eller intet. Nu är här upplyst, att denna lärarinna tjenstgjort i 27 år. Det är klart att, om hon hade varit ordinarie lärarinna och tjenstgjort fulla tiden för pensions erhållande, det icke behöft begäras pension för henne vid riksdagen. Då hade hon varit berättigad till pension lika väl som en manlig lärare. Nu har denna lärarinna till följd af sjukdom icke kunnat tjenstgöra så länge, utan måst begära afsked. Om nu denna lärarinna i stället tjenstgjort vid ett privat läroverk, så är jag öfvertygad, att oaktadt dessa läroverk arbeta under i allmänhet svåra ekonomiska förhållanden, man der icke skulle hafva hjerta att kasta ut denna qvinna vind för våg, utan man skulle ovilkorligen hafva hjälpt henne. Nu är här ifrågasatt, att hon hädanefter i pension endast skulle åtnjuta en fjerdedel af sin lön eller 500 kronor. Beloppet är så obetydligt, att jag anser att Andra Kammaren bör vid detta enda statens läroverk för flickor vara lika liberal som ett privat läroverk är emot sina lärarinnor. Något farligt prejudikat ligger dessutom, som jag redan anmärkt, aldeles ej i detta. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan,

Herr Linder: Det är fullt riktigt hvad talaren på skånebänken meddelade, nemligen att fröken Wasmuth icke är ordinarie lärarinna, att hon icke tjenstgjort hela den tid, som plägar fordras af dem, som skola erhålla pensioner, och att hon icke heller uppnått den lefnadsålder, som plägar krävas som förutsättning i detta fall. Men hvad den viktigaste af dessa tre bristande förutsättningar beträffar, ber jag få nämna, att det icke beror på fröken Wasmuth, att hon är extra lärarinna ännu efter 26 års tjenstgöring, utan det beror på att de läroverk, vid hvilka hon tjenstgjort, icke fått den omorganisation, som de så länge väntat på. Om en sådan organisation kommit till stånd, är det först och främst fullkomligt säkert, att fröken Wasmuth hade blifvit ordinarie lärarinna; men för det andra är det temligen visst, att hon, i likhet med de qvinliga lärarne vid statens folkskolelärarinneseminarier, i sådant fall kommit i den ställning, att hon varit lagligen berättigad till pension.

Herr statsrådet friherre Palmstierna: Jag vill endast nämna, att min uppmärksamhet blifvit fäst på, att en talare här sagt, att han ville rätta en uppgift, som lemnats i går från statsrådsbänken. Jag har i anledning deraf, och då jag antog att den ärade talaren icke hört riktigt, från kansliet utfått mitt anförande, som der fans utskrifvet, och det lyder sålunda: »Efter det nyss var fråga om de

pensionsbelopp, Kongl. Maj:t kan gifva till en del enkor från vissa fonder, så kan jag nu icke säga, hvilken fond en af de siste talarne afsåg med sitt yttrande. Men jag vet, att de pensionsbelopp, som enkor kunna få från åtskilliga af dessa fonder, vxla vanligen emellan 25 kronor och 50 kronor om året. Dessa små belopp äro i sanning icke nog för att kunna lefva på. Denna min uppgift var icke origtig. Jag talade naturligtvis om sådana fonder, med hvilka jag haft att göra.

Angående pension för extra lärarinnan O. C. E. Wasmuth.

(Forts.)

Herr Pehrson i Törneryd: En ärad talare på göteborgsborgsbänken anförde — åtminstone fattade jag det så — att, om den ifrågavarande lärarinnan haft ordinarie tjänst, hon hade varit berättigad till pension, emedan hennes lefnads- och tjänstår vore tillräckligt många att sådant medgifva. Detta är emellertid icke förhållandet med fröken Wasmuth. Dessutom torde böra ihågkommas, att pensionärer, som uppbära pension på grund deraf att de haft lön på ordinarie stat. i allmänhet sjelfve under sin tjänstgöring fått bidraga till dessa pensioner medelst afgifter till pensionskassor, hvilket här icke är förhållandet. Jag för min del gillar de skäl, som anförts för afslag, och instämmer alltså i yrkandet om afslag å utskottets hemställan.

Herr Winkrans: Jag måtte hafva uttryckt mig mycket otydligt, då jag kunde så missförstås som af den siste talaren. Jag sade, att om denna lärarinna innehafte ordinarie tjänst och derjemte haft de lefnads- och tjänstår, som författningarna föreskrifva, så skulle hon varit berättigad till pension, lika väl som de manliga lärarne. Men såsom extra har hon, naturligtvis lika litet som de manliga lärarne, någon rätt till pension, utan här skulle det vara så att säga de *materiella* skälen, som skulle tala för pensionens beviljande. Och jag anser sådana skäl i tillräcklig grad föreligga, då det är styrkt, att denna lärarinna tjänstgjort i 27 år vid statens enda qvinliga läroverk, och detta på ett synnerligen förtjenstfullt sätt. Jag har då ansett, att staten icke skall behandla denna lärarinna sämre, än hon skulle blifvit behandlad, om hon under samma tid och på samma sätt tjänstgjort vid ett privat läroverk.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen, i enlighet med de yrkanden, som förekommit, propositioner, *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å så väl nämnda hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller statsutskottets hemställan i 13 punkten af utlåtandet n:o 10, röstar

Ja;

Angående
pension för
extra lära-
rinnan O. C.
E. Wasmuth.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren afslagit utskottets nämnda hemställan.

Voteringen utföll med 48 ja mot 80 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Punkten 14.

Bifölls.

Punkten 15.

Angående
f. d. öfver-
bibliotekarien
G. E. Klem-
mings pen-
sion

På derom gjord ansökning hade Kongl. Maj:t vidare föreslagit, att f. d. öfverbibliotekarien vid kongl. biblioteket *Gustaf Edvard Klemming* måtte, utöfver den pension, som eljest tillkomme honom, ärligen under sin återstående lifstid, räknadt från och med år 1891, uppbära från allmänna indragningsstaten ett belopp af 2 000 kronor.

Under anförande, bland annat, att utskottet förestälde sig att, derest för kongl. biblioteket funnes lämpligt, att *Klemming*, sedan han lemnat chefskapet vid institutionen, fortfarande derstädes utöfvade verksamhet, godtgörelse därför torde kunna honom beredas af för extra tjänstgöring tillgängliga medel, hemstälde utskottet, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid denna punkt hade herrar *P. Pehrson* i Törneryd, *P. Andersson* i Högkil och *C. Persson* i Stallerhult låtit anteckna sig såsom reservanter.

Herr *Persson* i Stallerhult begärde ordet och yttrade: Utskottet har väl afstyrkt Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt, om en förhöjd pension åt öfverbibliotekarien *Klemming* af 2,000 kronor. Men utskottet har begagnat sådana motiv för detta afstyrkande, att man skulle kunna anse, att det skulle stå Kongl. Maj:t fritt att fortfarande använda mannen på det område, som han lemnat, och att bestämma det belopp, som han i ersättning för sådant arbete skulle få uppbära. Jag och några med mig hafva dock ansett, att denna motivering icke stämmer med hvad vi ansett vara en god ordning, nemligen att, när en man tjänstgjort så länge och under sådana villkor, att han kunnat uppnå en pension af 5.000 kronor, han heller icke vidare bör användas på det område, som han lemnat, och därför uppbära särskild ersättning. Om så sker, är det naturligt, att unga begåfvade män, som användt lång tid till studier för att förvärfva sig erforderliga kunskaper, skola obehörigen hindras i sin fortkomst.

Jag jemte de öfriga reservanterna anse, att detta icke bär sig bra i längden. Ty i och med detsamma tager man bröd och arbete från desse unga män, i det de äldre pensionsmessige tjänstemännen icke

blott skulle få pension utan äfven tjänstgöringsrätt på bekostnad af de unga,

Jag har velat uttala detta på samma gång jag anhåller om proposition på borttagande af denna mening ur utskottets motivering. Motiveringen i sista stycket skulle då komma att lyda så:

Då f. d. öfverbibliotekarien Klemming redan af staten uppbär pension till belopp af 5.000 kronor, hemställer utskottet att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas. Derigenom skulle den mellanmening i motiveringen bortfalla, i hvilken man kan läsa, att Klemming mot en betalning, som är okänd, skulle fortfarande få användas i samma arbete, som han lemnat, och komma i åtnjutande af den rättighet, hvarom han sjelf gjort framställning, nemligen att få sitta som öfvertalig tjänsteman i kongl. biblioteket.

Jag anhåller om proposition på en sådan lydelse af motiveringen, som jag uppläst.

Härefter anförde:

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Wennerberg: Då jag läste denna utskottets slutkläm i afseende på f. d. öfverbibliotekarien Klemming, begärde jag af den nuvarande öfverbibliotekarien att få veta, huru de extra medel, som äro anslagna till biblioteket, användas. Dessa medel uppgå till 6.000 kronor. Deraf användas sammanlagdt 4.000 kronor till arfvoden åt de unge män, som göra extra tjänst vid biblioteket. Återstoden har fördelats till största delen åt sådana personer, som under de ordinarie tjänstemännens ledning skrifva kataloger, hvarjemte några småposter utgått. Så har t. ex. utgått ett litet belopp till Hasselberg i Amerika — han är nu död — för samlande af svenskt-amerikanskt tryck. Likaså hafva utgått andra småsummor för tillfälliga tjänster — allt sådant, som kan tagas från extra utgifter. Det som kvarstår disponibelt är 240 kronor, hvilket belopp när som helst kan för dylika utgifter behöfva användas.

Jag finner mycket väl att i den siste talarens anmärkning ligger ett skäl, som jag icke kan underkänna. Men jag får på samma gång säga, att några andra extra medel än de, som finnas på bibliotekets anslag, kan utskottet omöjligen mena. Antingen denna mellanmening står i motiveringen eller icke, torde herrarne således inse, att saken är precis densamma. Det finnes inga andra medel att använda, och öfverbibliotekarien lär väl icke, för att anställa Klemming i särskild tjänst, afskeda de yngre förmågor, som nu arbeta i biblioteket med stigande krafter.

Herr Elowson: Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag med dess motivering. Det synes mig, som om denna motivering vore ett lyckligt svar på den framställning, som öfverbibliotekarien Klemming gjort till Kongl. Maj:t. Jag kan mycket väl erkänna, att den verksamhet, som Klemming ådagalagt, kan betecknas såsom nitisk och pligttrogen, kanske också såsom berömlig. Han har ock på grund af författningarna rätt till en pension af 5.000 kronor. Då så är, skulle en framställning om en ytterligare pension af 2,000 kronor kunna tydas såsom framställning om en nationalbelöning. Huru vida hans verksamhet

Angående
f. d. öfver-
bibliotekarien
G. E. Klem-
ming's pension.
(Forts.)

varit af den beskaffenhet att en nationalbelöning må komma i fråga, derom är jag för min del dock icke öfvertygad. Ofullkomlighet vidlåder all mensklig verksamhet, och jag tror äfven, att ofullkomlighet och bristfällighet vidlådit den verksamhet, hvars belöning nu är ifrågasatt.

I sin ansökan om pension förklarade öfverbibliotekarien Klemming, att han ingalunda önskade och knappast borde upphöra att arbeta för och i kongl. biblioteket. Dessa ord, att han icke *borde* upphöra, synas mig något egendomliga. Må hända har Kongl. Maj:t af denna framställning kommit till den slutsatsen, att en pension af ytterligare 2,000 kronor borde honom beredas. Men då denna tilläggs pension enligt mitt förmenande icke bör få karakteren af en nationalbelöning, och då man förut tillräckligt sörjt för Klemmings lefnadskostnader genom den pension han redan har, kan jag icke vara med om ifrågavarande framställning. Man har, såsom det nyss antyddes, velat af hans önskan att kvarstå såsom tjänstgörande i biblioteket åt honom tillskapa en förmån af ytterligare 2,000 kronor. Detta synes mig icke vara rätt och rimligt.

Den förste talaren yrkade, att utskottets hemställan skulle bifallas med ogillande af motiveringen. Jag kan icke biträda honom i detta afseende. Något intrång för de yngre tjänstemännen lär f. d. öfverbibliotekarien Klemming icke kunna göra. Ty om han i biblioteket skulle kunna utöfva någon verksamhet, torde denna blifva helt och hållet exceptionell och af helt annan art än den, som de yngre tjänstemännen kunna utöfva. Jag finner därför, att utskottet på ett synnerligen lyckligt sätt löst frågan, och jag yrkar för den skull bifall till utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson: Jag skall be att få för kammaren tillkännagifva, att jag i utskottet varit af den mening, som här af en reservant uttalats, och därför skall jag också be att få förena mig i det yrkande, som af honom framställdes. Jag kan nemligen icke inse nödvändigheten af att man skall gifva denne tjänsteman en särskild belöning för hans verksamhet vid kongl. biblioteket, på det sätt Kongl. Maj:t föreslagit. Jag föreställer mig, att den chef, som Kongl. Maj:t utsett att leda bibliotekets verksamhet, eger sådana egenskaper, att han icke behöfver något understöd af den äldre chefen, och om den sistnämnde har något annat, som kan vara i hans intresse att uträtta i biblioteket, bör han göra det frivilligt och lärer han väl i så fall ej därför kunna påräkna ersättning, helst då han redan har 5,000 kronor i pension.

Jag instämmer i det yrkande, som framställdes af den förste talaren.

Herr Lyttkens: Den punkt i motiveringen, hvaremot har gjorts anmärkning, kan man tyda så, att utskottet, med den ringa kännedom det hade om göromålen vid biblioteket, icke vågat sig på att yttra sig om lämpligheten eller olämpligheten deraf, att en f. d. chef skulle kvarstå och arbeta der. Derför har utskottet yttrat, att om Kongl. Maj:t finner sådant lämpligt, må det få passera; det har icke vågat säga att det är olämpligt, utan hänskjutit saken till Kongl. Maj:ts bedömande. För öfrigt tror jag att det icke betyder mycket, om denna mening står i motiveringen eller icke. Ty med den utgång frågan fått

i Första Kammaren, tror jag att framställningen helt enkelt är afslagen. vare sig motiveringen står der eller icke. Det är ju icke fråga om att, i fall Klemming skulle stå kvar och arbeta i biblioteket, bereda honom ersättning från något annat anslag än expensmedlen, och då tror jag att vi lugnt kunna låta denna mellanmening stå kvar.

Angående
f. d. öfver-
bibliotekarien
G. E. Klem-
mings pension.
(Forts.)

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Hedin: Då de af chefen för ecklesiastikdepartementet meddelade upplysningar synas mig utgöra ett synnerligen kraftigt stöd för det yrkande, som framställdes af den förste talaren, beträffande utskottets motivering. anhåller jag att få instämma i detta hans yrkande.

Herr Gumælius: Äfven jag ber att få instämma. Jag tror att det finnes många skäl dertill.

Härmed var öfverläggningen slutad.

Efter det herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan. med den af herr Persson i Stallerhult föreslagna ändring i motiveringen. eller att orden och utskottet föreställer sig — — tillgängliga medel uteslötos.

Punkterna 16—18.

Biföllos.

Punkten 19.

Uti en till Riksdagen den 23 januari innevarande år aflåten proposition, n:o 27. hade Kongl. Maj:t på derom gjord ansökning föreslagit Riksdagen medgifva, att affidne f. d. landshöfdingen i Vermlands län m. m. H. H. W. Gyllenrams ogifta dotter *Beata Lovisa Gustafva Gyllenram* måtte, så länge hon förblefve ogift, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af sexhundra kronor. att utgå från och med år 1891. men hemställde utskottet, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Angående
pension för
fröken B. L.
G. Gyllenram.

I fråga härom anförde nu:

Herr Elowson: Utskottet motiverar sitt afstyrkande i den nu föredragna punkten dermed, att beviljande af pension till myndiga barn efter statens embetsmän icke bör förekomma. Denna sats finner jag såsom allmän regel fullkomligt riktig. Jag är också benägen antaga, att Kongl. Maj:ts regering godkänner detta utskottets uttalande såsom en allmän regel. Men denna sats torde likväl kunna hafva sin egentliga betydelse derigenom, att den tål vid undantag. Det är mycket riktigt, att myndiga barn efter statens tjenstemän i allmänhet icke böra komma i åtnjutande af pension.

De frågor, som i dag varit före här i kammaren, äro icke synnerligen angenäma för Riksdagen att syssla med. Det vore enligt mitt förmenande synnerligen önskligt, om man i och för pensionering af enkor och barn efter statens tjenstemän kunde till Kongl. Maj:ts dispo-

Angående
pension för
fröken B. L.
G. Gyllenram.
(Forts.)

sition ställa någon viss mindre fond att fördelas bland dem. Om en enskild arbetsgifvare — en fysisk person eller ett bolag — har i sin tjänst personer, hvilka sedermera lemna efter sig enkor och barn i ekonomiskt trångmål, så lärer väl en sådan arbetsgifvare i allmänhet draga försorg om dem. På samma sätt borde också staten gå till väga såsom arbetsgifvare för sina tjänstemän. Men det är synnerligen obehagligt att här i riksdagen stå och diskutera dylika frågor. Jag för min del vill icke vara med om att åt Kongl. Maj:ts administrativa magt öfverlemna några ömtåliga konstitutionella rättigheter. men utdelandet af några mindre penningbelopp åt enkor och barn efter statens tjänstemän skulle jag vilja lägga i Kongl. Maj:ts händer. Kammaren har också nyss fattat ett liknande beslut, då kammaren godkänt utskottets hemställan i 14:de punkten om anvisande af ett belopp af 10.000 kronor att ställas till Kongl. Maj:ts förfogande, för att användas till understöd åt äldre behöfvande folkskolelärare. Man bör göra en skilnad mellan tjänstemän, som kunna hafva mer eller mindre berättigade anspråk på pension, och tjänstemäns efterlemnade enkor och barn, hvilka icke kunna hafva några berättigade anspråk på en dylik förmån. Och därför kunde det vara skäl att åt Kongl. Maj:t öfverlemna att i de fall, då ömmande omständigheter förefinnas, utdela dessa mindre belopp. Jag tror icke, att detta vore så synnerligen farligt.

I nu föreliggande fall finnas verkligen ömmande omständigheter. Landshöfding Gyllenrams dotter har under en lång följd af år förestått hans hus och underkastat sig de största uppoftningar för att vårda honom under hans sjukdom. Man kan ju säga, att detta varit hennes dotterliga skyldighet. Ja, det är sant, men emellertid har hon nu råkat i vidriga ekonomiska omständigheter och befinner sig utan några tillgångar. Derfor vill det synas mig, som i föreliggande fall anledning skulle förefinnas till ett undantag från den allmänna sats. utskottet uppställt och hvilken, såsom jag förut nämnt, enligt min åsigt. är såsom regel fullkomligt riktig.

Kongl. Maj:t har begärt en pension af 600 kronor åt dottern efter landshöfding Gyllenram. och såsom motiv härför har bland annat framhållits, att han gjort sig väl förtjent af fosterlandet. Jag vill för min del icke ingå på denna högvigtiga fråga och derpå grunda mitt yrkande. Det är så här i världen, att tillfällen till utöfvande af barmhertighet finnas, och man bör icke slå döförat till, då man har anledning att behjerta dylika fall. En pension bör, enligt mitt förmenande, här kunna beviljas. Man kan hafva olika åsichter om beloppet. Det af Kongl. Maj:t föreslagna, eller 600 kronor. är må hända något för högt. Jag skulle därför vilja hemställa, att kammaren måtte bevilja ett belopp af 500 kronor.

Jag har i dag deltagit i diskussionen om dessa pensionsfrågor. men gjort det högst ogerna, ty jag finner alltid sådana frågor ytterst obehagliga. Det vore därför, enligt mitt förmenande, önskligt, om från vederbörande komme en framställning att till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett visst belopp att utdelas åt tjänstemäns efterlemnade enkor och barn, när dessa befinna sig i ekonomiskt trångmål. Då så icke hittills skett, utan Riksdagen sjelf tagit hand om dylika frågor, så vill jag framhålla och lägga kammaren på hjertat, att ett ömmande fall nu

föreligger och att ett undantag från den allmänna regel utskottet uppställt här förefinnes.

Jag anhåller således, herr talman, på grund af de ömmande omständigheter, som jag med visshet vet i Jetta fall förefinnas, om bifall till Kongl. Maj:ts framställning på det sätt, att en pension af 500 kronor måtte beviljas landshöfding Gyllenrams efterlemnade dotter.

Angående
pension för
fröken B. L.
G. Gyllenram.
(Forts.)

Herr Pehrson i Törnebyd: Man kan verkligen vara tveksam, huru vida man bör motsätta sig någon framställning om pension, när man den era gången efter den andra ser, att äfven denna kammare börjar ogilla en sådan mening, som att man bör i någon mån stäffa dessa pensionsanspråk. Den nyss försiggångna voteringen vittnar nogsamnt derom. Icke för ty vågar jag framhålla de skäl, på grund hvaraf jag anser att den nu ifrågasatta pensionen icke bör beviljas.

Såsom herrarne veta, var fadern till fröken Gyllenram i lifstiden innehafvare af en befattning, som var förenad med en hög aflöning. Om någon kan vara i tillfälle att under sin krafts dagar spara och lägga undan något till äldre dagar, så nog bör det vara den, som uppbär en landshöfdingslön. Det synes mig, som vi borde noga taga hänsyn till, hur ofantligt många det finnes i vårt land, som väl kunna vara i behof af något understöd af staten, men som icke under några förhållanden kunna komma i åtnjutande af något sådant. Kan det då vara rätt att lemna pension åt dottern till en embetsman, som i lifstiden uppburit en mycket hög aflöning? Jag får säga, att jag finner det oförklarligt och att något sådant icke kan förenas med mina åsigtter. Jag kan icke heller förbigå, hurusom man, då det gäller dessa pensionsfrågor, åberopar alla möjliga skäl och mängden gång till och med skäl af sådan beskaffenhet, att man måste finna dem högst besynnerliga, för att icke säga löjligen. Så har man till exempel i detta fall anført, bland annat, att afidne landshöfding Gyllenram deltagit i många riksdagar, såsom ledamot af ridderskapet och adeln och af Första Kammaren, och framhållit den omständigheten såsom ett skäl att bevilja den begärda pensionen åt hans efterlemnade dotter. Jag får säga, att när sådana skäl anföras för en pensions beviljande, så förstår jag icke längre hvad meningen är. Ännu vågar jag emellertid yrka afslag i en pensionsfråga, som jag anser icke bort för Riksdagen framläggas, och tager mig därför friheten att på grund af de skäl jag nu i korthet anført yrka bifall till utskottets afstyrkande hemställan i nu föredragna punkt.

Häruti instämde herrar *G. Ericsson* från Stockholm, *Ersson* i Vestlandaholm och *Ollas A. Ericsson*.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Jag förstår mycket väl den känsla, som måste göra sig gällande inom kammaren, då det begäres pension åt dottern efter en embetsman, som under sin krafts dagar uppburit en aflöning så stor, att den i förhållande till våra allmänna aflöningsvilkor, måste befinnas ganska betydlig. Men jag tror, att man bör erkänna det förhållandet, att aflöningen här i Sverige är afpassad, icke efter de njutningsvilkor, som i all-

Angående
pension för
fröken B. L.
G. Gyllenram.
(Forts.)

mänhet böra göra sig gällande, utan efter de lefnadsbehof embetsmännen i de särskilda befattningarna kunna hafva. Hvad en meniska behöfver för att lefva kan vara ungefär lika mycket, om man är det eller det, men vissa befattningar äro af den beskaffenhet, att de medföra vissa vidsträcktare förpligtelser, på det att befattningarna skola kunna på ett tillfredsställande sätt fyllas. Det är alldeles uppenbart, att en landshöfding, som bör lära känna sitt län, måste göra det dels på det sättet, att han genom resor i länet söker förvärfva sig kännedom om dess förhållanden, men också på det sättet att han söker förvärfva sig så mycken personkännedom som möjligt. Står han utan all personkännedom, så lär han ytterst litet kunna utträta. Är han åter bekant med personer och förhållanden i länet, så kan han verka icke så litet, om han är en kraftig man. Hur skall nu denna personkännedom vinnas? Den kan icke gerna vinnas på annat sätt, än att han sätter sig i beröring med de personer, som inom länet hafva någon betydelse. En landshöfding behöfver således, för att fylla sitt kall, i sitt hem se nästan hvarje till länet hörande person, som kommer till residensstaden och är af någon betydelse. Man kan då invända, att denna representationsskyldighet kan utöfvas på ett ytterst enkelt sätt, och jag är för min del öfvertygad om, att så bör vara. Men i allt fall blifver dock förhållandet, att landshöfdingen i sitt hem måste mottaga långt flere personer än dem, som tillhöra hans familj. Det finnes troligen icke en enda landshöfding i hela riket, som, oaktadt lönen förefaller till den grad hög som den gör, kan lefva på sin aflöning. Han kan icke göra det, om han vill rätt uppfylla sin skyldighet mot staten. Detta förefaller troligen denna kammare såsom ett besynnerligt tal, men det är ett faktum. En landshöfding, som går utöfver måttet af vanlig gästfrihet, vid mottagandet af länsinvånarne, kan möjligen göra så på grund af enskild förmögenhet, men icke på grund af den lön han åtnjuter.

Hvad nu särskildt landshöfding Gyllenram beträffar, så veta vi alla att han sökte fylla sitt värf på ett sätt, som skulle vara till länets bästa; och han har gjort det — det tror jag ingen skall bestrida. Han hade under den tid han var landshöfding i Gotlands län sökt förvärfva sig kännedom om det länet. När han sedermera blef förflyttad till Vermlands län, försattes han i än svårare ställning i förhållande till de tillgångar, han hade att disponera öfver. Emellertid tror jag, att ingen vill bestrida att han skötte sitt värf såsom han borde skött det. Han hade icke någon möjlighet att utaf sin aflöning — om han icke ville åsidosätta sina förpligtelser gent emot det allmänna — genom afsättning af lönen i nämnvärd mån bidraga till dotterns uppehälle. Det är vidare, i afseende på honom att märka, att han hade under många år, på den tiden han bestred åtskilliga militärbeställningar, — jag tror under omkring 40 år — inbetalt afgifter till arméns pensionskassa och, efter hvad man uppgifvit, 33 år till arméns enke- och pupillkassa. När han sedermera blef landshöfding i Vermlands län, ansåg han sig böra afgå från sina militära befattningar. Han var visserligen ännu landshöfding på den tid — år 1883 — då det bereddtes möjlighet för landshöfdingarne att få inträda i civilstatens pensionsinrättning. Men för att der vinna inträde, hade

han nödgats erlægga retroaktiva gifter till så stort belopp, att hans ekonomiska förhållanden icke kunde medgifva detta.

Hvad nu åter fröken Gyllenram beträffar, är förhållandet, att hon, lika pligttrogen som fadern, städse efter sin moders död stod vid fadrens sida, förestod hans hus och vårdade honom under hans sista, af kroppsliga lidanden uppfyllda lefnadsår. Hon blef härigenom urständssatt att i tid bereda sig möjlighet till något förvärf, och när sedan hennes fader afled, stod hon der utblottad på tillgångar, försvagad till helsan och med sin arbetskraft — som det heter i läkarebetyget — »i högsta grad nedsatt». Således — under vanliga förhållanden — hade hon säkerligen sökt sitt förvärf i tid på annat håll. Men genom att landshöfding Gyllenrams fru afled redan i slutet af 1860-talet ansåg dottern sig icke kunna fylla sitt värf här i lifvet på annat sätt än att stå vid faderns sida. Jag vill fråga denna kammare, om den under sådana förhållanden verkligen vill neka henne något understöd. Det är visserligen sant, att här går man utom de allmänna pensionsvilkoren. Staten har uppstått vissa vilkor för pensions erhållande. Men det kan förefinnas förhållanden, som böra föranleda undantag från dessa allmänna vilkor, och i detta fall tror jag, att man bör kunna anse sig befogad att göra ett sådant undantag. Landshöfding Gyllenram, mine herrar, har gjort sig om fosterlandet väl förtjent — vill fosterlandet lemna hans dotter i ormod?

*Angående
pension för
fröken B. L.
(G. Gyllenram.
(Forts.)*

Herr Collander: Herr talman! Jag tror att utskottet har precis riktigt och på ett sätt, som icke kan motsägas, angifvit skälet, hvarför pension i detta fall icke kan beviljas, då det anförts, att »beviljande af pension till myndiga barn efter statens embetsmän icke bör förekomma». Ty huru skulle det gå, om man komme in på en sådan väg? Den ärade talaren på karlstadsbänken anförde, att det flera gånger på honom gjort ett pinsamt intryck, då dylika pensionsfrågor förevarit. Jag instämmer till alla delar deruti. Pinsamt är det att dessa pensionsfrågor skola komma fram. Staten bör på allt sätt sörja för tjänstemännen genom pensionskassor ock söka bereda tillfälle för tjänstemännen att inträda i pensionskassorna. Staten bör äfven verksamt befrämja, att frivillig pensionering må beredas på billiga och skäligen grunder alla öfriga samhällsklasser, och derigenom undgå att, så fort embets- och tjänstemännens hustrur och barn befinna sig i tryckta omständigheter, på sätt som nu sker fordras statens hjälp. Hvart skall det taga vägen, om nu föreliggande pensionsfråga godkännes? Jag kan icke inse det, ty då skulle väl staten hjälpa alla andra behöfvande också, ty sådana förekomma ständigt inom alla samhällsklasser.

Den ärade talaren på vermlandsbänken föreslog äfven, att man skulle ställa ett visst belopp eller ett kreditiv till Kongl. Maj:ts förfogande, att användas i sådana fall som det förevarande. Ett sådant förslag skulle jag icke kunna vara med om. Jag har, som sagdt, funnit statsutskottets motivering i förevarande fall väl gjord, och jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Herr Nilsson i Skärhus instämde häruti.

Angående
pension för
fröken B. L.
G. Gyllenram.
(Forts.)

Herr Lyttkens: Herr talman, mine herrar! Det är obehagligt och högst motbjudande att uppträda mot ett understöd till en fattig qvinna. Jag har vid den andra pensionen till en qvinna afhållit mig derifrån och jag är öfvertygad att hon får understödet. Men i fråga om denna kan jag icke vara med om det. Jag hade äfven här föresatt mig att tiga. Men det yttrades en sats, först från vermlandsbänken och sedan från statsrådsbänken, som jag icke kunnat undgå att fästa mig vid. Samma åsigt, som var genomgående vid båda dessa anföranden, hörde vi äfven uttalas af en ledamot från Första Kammaren i statsutskottet, men den blef i utskottet vederlagd af en annan första kammars-ledamot. Det var nemligen det, att landshöfdingar hade representationsskyldighet, så att de icke kunde undvika att lefva på en viss stor fot. Att göra bjudningar, menade man, vore för landshöfdingarne en skyldighet, för att de på det sättet skulle lära känna människorna inom sina län. Jag tror att herrar landshöfdingar hafva tillräckligt tillfälle att lära känna människorna inom länen under deltagandet i behandlingen af hushållningssällskapens angelägenheter och i landstingens öfverläggningar samt under handhafvandet af sina embetsgöromål. Och det är säkerligen många flere och kanske lika viktiga personer inom länen, de på det sättet lära känna, som de personer hvilka landshöfdingarne emottaga i sin societé och lära känna på sina kalas. Det är kanske icke de inflytelserikaste, som få nåden att deltaga i de festerna. Och dessa fester äro af den beskaffenhet, att de icke kunna inverka på de företag, som kunna vara nyttiga för länet. Men dessutom kan jag icke underlåta påpeka att, om man hade tillfälle att höra folket häröfver, det skulle säga: »vi hafva icke några öfverdrifna fordringar på, att landshöfdingarne skola representera — ty svenska folket lefver i allmänhet öfver sina tillgångar och behöfver icke ofvanifrån några föredömen att hålla kalas, utan det vore mycket bättre exempel från högre ort — jag höll på att säga från den allra högsta — om lefnadssättet inskränktes, så att det icke blefve så högt som det nu är.» — Vi svenskar lefva öfver våra tillgångar. Jag har varit i tillfälle att anställa jernförelser rörande lefnadssättet, under det jag vistats i utlandet. Jag kan försäkra — och mina uppgifter äro rigtiga — att, om man jemför klass för klass, vi lefva vida dyrare och öfverflödigare samt ställa till stora kalas mera här i Sverige än hvad man gör i utlandet. Det är icke i att representera som landshöfdingarne skola föregå oss med exempel, utan i att vara nyttiga. Det är icke mot den här ifrågavarande landshöfdingen, som jag speciellt vänder mig, utan mot de pretentionerna, att för det tjenstemännen lefva öfver sina tillgångar, så skola de stackars barnen, som uppfostrats i vällefna, utan att lära sig något och utan vana att arbeta, underhållas på statens bekostnad. Jag medger, att ingen är så olycklig som den, som från ett sådant hem kastas ut i djupaste armod. Vi föräldrar göra orätt, som icke i tid betänka, att dessa barn på det sättet måste komma i den nest olyckliga belägenhet. Om vi då inbesparade några få kalas, och kostnaderna användes för anskaffande af lifstidsräntor åt våra barn, så tror jag, att det vore mycket bättre, och folk skulle icke göra anmärkning, om man då icke fullgjorde någon

representationsskyldighet. Men i utskottet framhölls det, hvilket också gjordes här — fastän kanske på ett finare sätt framställt — som orsak till att denne mannen icke kunnat sörja för sin dotters uppehälle, att han hade haft skyldighet att representera, och det är här- emot jag velat protestera.

Angående pension för fröken B. L. G. Gyllenram.
(Forts.)

Dessutom kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamheten vid ett förhållande i Kongl. Maj:ts proposition. För en stackars enka med sex oförsörjda barn, i fråga om hvilken Riksdagen sagt ja till Kongl. Maj:ts proposition, för denna enka har det begärts 300 kronor, men för fröken Gyllenram, som är 44 år, och således fullmyndig, har det begärts 600 kronor. Jag medger gerna, att med hennes lefnadsvanor 600 kronor icke äro för mycket. Men sedan jag hört den representationsskyldighet hennes fader fullgjort såsom generalbefälhafvare och landshöfding återopas såsom skäl för beviljandet af ifrågavarande understöd åt fröken Gyllenram, så kan jag icke underlåta att yrka afslag å en sådan begäran, men skall därför icke vara missbelåten om hon genom gemensam votering får detsamma. Jag vill likväl ytterligare betona, att det icke är rätt att tjänstemännen skola föra ett sådant lefnadssätt, att deras barn behöfva stå och tigga här om ett litet understöd. Då vore det bättre med mindre lyx.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Med anledning af den siste talarens yttrande vill jag endast nämna, att landshöfding Gyllenrams hus var utmärkt för sin enkelhet. Jag tror ingen kan tillvita honom, att der visade sig något öfverdåd i ena eller andra afseendet. Jag har redan i mitt föregående anförande betonat, att staten har noga afpassat den aflöning, som bör tillkomma landshöfding. Denna aflöning är icke afsedd för att göra besparingar, utan för hans lefnadsvilkor. Dessa lefnadsvilkor har han uppfyllt, men, så vidt jag vet, icke gått derutöfver. Han har offrat sig för staten, men jag tror ej att man med fog kan förebrå honom att han lefvat på för stor fot eller fört ett luxuöst lif.

Herr Ola Bosson Olsson: Jag ber att först få instämma med talaren från Blekinge, sedan skall jag vända mig mot talaren på vermlandsbänken, som uttalade den meningen, att det skulle vara lämpligt att Riksdagen stälde till Kongl. Maj:ts förfogande en fond, för att Kongl. Maj:t skulle kunna utdela pensioner, och återopad: han dervid det beslut, Riksdagen redan fattat i fjortonde punkten. Jag vill häremot erinra, att dervid är en väsentlig skilnad, då det belopp, som Riksdagen anvisat i den punkten, är afsedt att bereda gamla folkskolelärare pension. Men i detta fall anser jag det alldeles olämpligt att ställa till Kongl. Maj:ts förfogande en fond.

Här har af herr civilministern uttryckts den mening, att aflöningarna i Sverige till embets- och tjänstemän vore afpassade efter våra förhållanden. Här om skall jag icke disputeras, men hvad som är säkert är, att embets- och tjänstemännen i våra grannland Danmark och Norge i samma samhällsställning och förhållanden hafva betydligt mindre löner än här i Sverige. Det är ett faktum, som jag har reda på från danska och norska statskalendern, och jag beklagar

Angående
pension för
fröken B. L.
G. Gyllenram.
(Forts.)

att icke lönerna stå införda i svenska statskalendern, hvilket skulle vara en väsentlig lättnad för dem, hvilka skulle vilja göra en jämförelse mellan förhållandena på båda sidor. Men den saken har icke med denna fråga att skaffa. Lönshöfdingelönerna tyckas mig emellertid vara tillräckligt stora — jag tror att de äro 12,500 kronor i medeltal — för att man derpå skulle kunna göra några små besparingar för barnen och sina efterkommande.

Jag skall be att få tillägga, att, hvad beträffar personen i fråga, omnämts med mycket stort beröm hans förtjenster, duglighet och långvariga tjänstgöring. Derom vill jag icke yttra ett ord. Icke heller skall jag säga något derom att hans dotter vid faderns sjuksäng och på hans älderdom passat och vårdat honom. Det tror jag, för min del, har varit hennes pligt, men icke bör staten särskildt för den sakens skull pensionera henne. Jag har under hela min riksdagstid varit med om att pensionera statens tjänstemän, men deremot har jag ansett orätt, att man skulle pensionera deras enkor och barn. Det skulle kunna leda ända derhän, att staten blefve i viss mån en fattigförsörjningsanstalt. Jag tror icke att detta är lämpligt. Deremot anser jag det vara i sin ordning, att staten lemna pensioner åt embets- och tjänstemän, som skött sig bra och uppfyllt sina prestanda. Här är fråga om en dotter, som man kan kalla fullmyndig, då hon är 44 år. Men förut har aldrig, så vidt jag erinrar mig, varit fråga om dylik förmån åt något barn som varit fullmyndigt, utan när Kongl. Maj:it begärt pension åt enka och barn, ha i regeln barnen alltid varit oförsörjda och omyndiga. Här är icke det förhållandet, och jag hemställer, hvart det skulle leda, om man pensionerade fullmyndiga barn. Man skulle kanske snart komma och begära pension för efterkommande in på tredje le let, för barnabarn. Jag tror icke det går an att fortgå på den vägen. Jag vill icke uppehålla kammarrens tid, utan yrkar bifall till utskottets hemställan.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Med anledning af den siste talarens yttrande, ber jag få lemna några upplysningar om hvad Riksdagen i föregående fall har gjort i ifrågavarande afseende. Den har aldrig, så vidt jag vet, beviljat pension åt barnbarn, men deremot vid många tillfällen åt till myndig ålder komna döttrar efter statens embets- och tjänstemän. Jag kan anföra åtskilliga fall, då sådant skett. Den har beviljat pensioner åt generallöjtnanten W. M. Paulis dotter, brigadläkaren F. C. Psilanders två döttrar, öfverdirektören S. A. Norlings dotter, majoren A. R. Andersens två döttrar, postmästaren G. E. Geijers dotter, kammarrådet P. R. Ferlins tre döttrar, f. d. statsrådet C. L. von Hohenhausens tre döttrar, generallöjtnanten C. F. Akrells tre döttrar, generaldirektören C. J. Livijns två döttrar, öfverstelöjtnanten J. G. Schanders dotter, medicine doktor J. E. Åkermars dotter, öfverste G. A. Aminoffs tre döttrar och statsrådet S. Grubbes tre döttrar. Derjemte vill jag erinra, att Riksdagen år 1890 beviljade pension på enskild motion åt rektor P. Welins dotter.

Herr Bokström: Huru vågadt det än kan vara att yttra sig,

efter de uttalanden, som hörts från statsutskottets sida, må det dock icke underlåtas att från gotlandsbänken höja ett ord till förmån för ifrågavarande pension. Statsutskottets ledamöter hafva anmärkt, att landshöfding Gyllenram bort kunna spara för att bereda dottern en pension, och att denna uraktlåtenhet måtte hafva stått i sammanhang med ett öfverdådigt lefnadsätt. Jag finner mig pligtig att deremot inlägga en gensaga. Landshöfding Gyllenram var i sitt enskilda lif en hushållsaktig och omtänksam man; och om han hade kunnat göra besparingar för detta ändamål utan att åsidosätta sin pligt mot det allmänna, hade han visserligen gjort det. Jag vill icke underkänna betydelsen af de principiella skäl, som af statsutskottet blifvit anförda. Men de principiella skälen hafva i synnerhet på nionde hufvudtiteln ganska ofta fått maka åt sig för bevekelsegrunder, som denna kammare ansett böra ställas högre. Kammarens och Riksdagens syndaregister är ganska stort i detta hänseende, men jag tror att, när allt kommer till allt, den syndabörda kammaren och Riksdagen derigenom kunna hafva ådragit sig, hör till de synder, som varda lättast förlättna. Jag skall anhålla att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

*Angående
pension för
fröken B. L.
G. Gyllenram.
(Forts.)*

Med herr Bokström instämde herr *Persson* i Heljebol.

Herr Elowson: Det uttalande, som gjordes af talaren på halandsbänken angående sparsamhet, kan jag för min del i allo underskrifva. Likaså hvad han yttrade om att tjänstemännen liksom hvarje annan enskild person böra iakttaga sparsamhet och ett förståndigt hushållningssätt. Äfven erkänner jag hvad han yttrade om att det vore föräldrarnes pligt att göra insättningar i ränteanstalter för sina barn. Ingen kan mer än jag vara intresserad för att få dylika anstalter till stånd. Jag har i min ort arbetat för åstadkommande af sådana, och det har varit med stor glädje jag har sett dem blifva begagnade. Men jag vill fästa hans uppmärksamhet på hvad jag sade i mitt första anförande, nemligen att det måste finnas plats här i verlden för barmhertighet. Om alla gjorde rätt, behöfdes ingen barmhertighet. Men nu är det tyvärr så, att kanske ingen människa i hvarje ögonblick gör så rätt som hon borde, och därför behöfves barmhertigheten. Man skulle då kunna säga, att det vore synnerligen hårdt, om tillfälle att utöfva barmhertighet icke skulle förefinnas på den grund, att man ville hålla på rättsprincipen. Rättsprincipen godkänner jag till alla delar, men icke var det meningen, att Riksdagen skulle bestämt afslå alla pensioner, utan att det borde finnas något öfvergångsstadgande i detta hänseende. Utskottet har icke heller förklaradt sig principiellt vara emot pensioner, utan har ibland tilstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts förslag, ibland gjort afprutningar och ibland al'deles afstyrkt hela beloppet.

En talare påstod, att det icke fans något exempel på, att Riksdagen gifvit pensioner åt döttrar. Detta påstående har redan blifvit tillräckligt vederläggt från statsrådsbänken. Jag vill endast upprepa i ett par fall hvad som der nämndes, eller att Riksdagen 1886 beviljade pension åt tre döttrar till statsrådet Grubbe, och dervid til-

Angående
pension för
fröken B. L.
G. Gyllenram.
(Forts.)

lägga, att den äldsta var född 1822, den andra 1824 och den tredje 1828, och att således allesammans voro fullmyndiga. Detta skedde så nyligen som 1886. Men det finnes flera exempel, det finnes, såsom herr statsrådet och chefen för civildepartementet omnämnde, äfven ett exempel från 1890.

Vid sistlidne års riksdag beviljade nemligen Riksdagen en pension på 300 kronor åt rektor Velins dotter. Det finnes sålunda talande exempel derpå, att dylika pensioner kunna beviljas.

Vill nu kammaren göra det principiella uttalandet, att för framtiden några framställningar om pensioner åt enkor och barn icke böra inkomma till Riksdagen, skall jag icke hafva något deremot. Jag tror emellertid, att man nu skulle kunna bereda någon öfvergång för dessa frågors afgörande i en sådan ordning, på hvilken jag för min del skulle sätta värde, om man nemligen öfverlemnade något mindre belopp till Kongl. Maj:t för sakens ordnande under öfvergångsstadiet. Hittills har funnits exempel på, att, om en tjänstemans efterlevande barn kommit i ekonomiskt trångmål, de kunnat få pension af Riksdagen. Nu föreligger här ett ömmande fall — någon rättighet till pension finnes icke — och håller man endast på rättsprincipen, kan sökanden icke hafva giltigt anspråk på någon pension. Men hvarför skall just den *nu* ifrågasatte personen vara den första, som skall träffas af denna rättsprincips följder? I detta fall synas mig ömmande skäl förefinnas, ty det är icke på grund af någon särskild förtjenst, utan endast på grund af barmhertighets skäl hon skulle kunna få den ifrågasatta pensionen. Vill icke kammaren lyssna härtill, är det mycket ledsamt för den person, det gäller. Men det vore i sådant fall bättre, att det blefve bestämdt, att kammaren för sin del icke ville gifva några pensioner åt tjänstemäns efterlevande enkor och barn. På det sättet sluppe kammaren att diskutera frågor af denna art. Då emellertid sådana principiella uttalanden ännu icke här blifvit gjorda, och nu här föreligger ett särdeles ömmande fall, vidhåller jag mitt yrkande, att en pension till belopp af 500 kronor måtte beviljas.

Herr Ola Bosson Olsson: Blott några få ord. Först skall jag be att få erinra herr statsrådet och chefen för civildepartementet derom, att jag icke nämnde, att några barnbarn till aflidne tjänstemän redan fått pension, utan blott, att det snart kan leda derhän, att till sådana begäres pension, i fall Riksdagen vid alla möjliga förekommande framställningar om pensioner åt deras enkor och barn beviljar dessa framställningar.

Hvad det beträffar att flera tjänstemäns efterlevande döttrar, hvilka uppnått myndig ålder, af Riksdagen blifvit tilldelade pensioner, så uppräknades af civilministern en hel mängd sådana fall, men från hvilken tid han började, vet jag icke. Kanske var det från någon längre tid tillbaka. Det är ju möjligt och troligt, synnerligast som det uppgafs, att flere af pensionerna meddelats af Riksdagen, att de gifvits äfven till myndiga döttrar. Men det må nu vara huru som helst med denna sak, så har man i alla fall här för denna frågas afgörande hört uppräknas prejudikat i ämnet. Beviljar nu Riksdagen

och i första rummet denna kammare den ifrågasatta pensionen, blir detta beslut ett nytt prejudikat, som kan återopas för framtiden. För min del är jag rädd för ett stifta dylika prejudikat och önskar därför, att de icke blifva för många, på det att de i framtiden icke allt för ofta måtte blifva återopade.

*Användande
pension för
fröken B. L.
G. Gyllenram.
(Forts.)*

Jag skulle visserligen kunna gifva den siste talaren svar på hans yttrande, men då man nu börjat ropa på proposition, skall jag icke upptaga kammarens tid längre, utan inskränker mig till att fortfarande yrka bifall till utskottets hemställan i den föreliggande punkten.

Härmed var öfverläggningen slutad; och sedan herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 20—22.

Biföllos.

§ 6.

Till afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 16, i anledning af väckt motion om ändring i tiden för besvärans anförande öfver kyrkostämmas beslut i vissa fall.

I detta utlåtande hemställde utskottet, att ifrågavarande, inom Andra Kammaren af herr *J. Bromée* afgifna motion, n:o 133, icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr *Bromée*: I förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd af den 21 mars 1862 föreskrifves dubbelt så lång tid för besvärans anförande öfver kyrkostämmas beslut i en del norrländska län som i öfriga delar af riket, nemligen 60 dagar. Då detta undantagsstadgande föreskrefs, nemligen för 29 år sedan, tror jag nog att det kunde vara på sin plats och således icke obehörigt, men sedan dess hafva förhållandena betydligt förändrat sig. Jag vet särskildt, att i min hembygd en så lång besvärstid mången gång förorsakar ganska många och tråkiga besvär och stundom kinkiga förhållanden. I andra fall, t. ex. vid besvär öfver ett prestval, får man äfven i Jemtland, Vesterbotten och Norrbotten nöja sig med en besvärstid af 20 dagar. Likaså får man i de flesta andra fall, i mål som gå till högre rätt, vara belåten med en besvärstid på 30 dagar. Det förefaller därför nu vara alldeles obehöfligt, att i mål som röra besvär, hvilka gå till domkapitlet, öfver ett skollärare- eller kyrkovaktareval, för de ofvan nämnda norrländska länen är föreskrifven en besvärstid af 60 dagar. Jag har medgifvit, att för 29 år sedan kunde detta undantagsstadgande vara på sin plats. Men jag hade också trott, att lagutskottet skulle haft kannedom om, att förhållandena sedan dess betydligt förändrats. Postgången är på denna

långa tid mycket förändrad. Jag vet särskildt, att ända upp till Haparanda föres posten hvarje dag från de södra orterna och åter. Om än åtskilliga kommuner finnas, hvilka ligga långt på sidan om de allmänna stora farvägarne, och dit post icke kan befordras dagligen, så är det väl alldeles tydligt, att man skulle kunna få de besvär, som skola gå till domkapiteln, i ordning och få dem fram på 30 dagar, det vill säga på samma tid, som för de öfriga delarne af riket är föreskrifven. Jag tror så mycket hellre, att detta skulle kunna låta sig göra, som det är föreskrifvet, att klaganden skall inom 14 dagar från besvärstidens utgång hos kyrkostämmans ordförande förete diariebevis deröfver, att besvär äro anförda. Man måste således antingen skicka in detta bevis med posten eller ock sjelf taga det med sig till hemorten. Om klaganden skall hinna med detta på 14 dagar, måtte han väl icke behöfva 60 dagar för att på samma afstånd nå in till domkapitlet med besvären. Jag hade, som sagdt, verkligen trott, att lagutskottet skulle haft kännedom om att så väl postgången som öfriga kommunikationer numera hafva i någon mån förändrats äfven i de norrländska lären. Jag finner nog af utskottets utlåtande, att min framställning i detta fall på visst sätt vunnit utskottets samtycke, då utskottet säger, att undantagslagstiftningar böra mycket sällan förekomma och endast i särskildt trängande fall, men då det icke funnit skälen i detta fall nog tydligt ådagalagda, har det icke heller kunnat tillstyrka den af mig gjorda framställningen. Jag ser häri en tydlig fingervisning, att en annan gång återkomma med min framställning i ämnet men att då vara bättre rustad än nu, äfvensom att det då är mycket troligt, att utskottet skulle kunna för sin del bifalla framställningen. Jag anser också, att undantagslagstiftningar icke i allmänhet äro bra, och så vidt möjligt skulle jag vilja hafva lika lagstiftning för hela landet både i detta och andra fall, och förhållandena kunna, som sagdt, hafva varit sådana, att en undantagslagstiftning var behörig år 1862, men nu vidare icke är det för de norrländska lären.

Utaf de skäl, jag här anført, och med den kännedom jag har från min hemort, skall jag emellertid, oaktadt jag fått en vänlig fingervisning att en annan gång komma igen med mitt förslag och då vara bättre rustad samt fastän jag vet, att frågan redan fallit i Första Kammaren, be, herr talman, att få yrka bifall till min motion.

Herr Wester: Motionären har redan upplyst, att frågan fallit i Första Kammaren, derigezom att den bifallit utskottets betänkande. Vid sådant förhållande och på de af utskottet anförda skälen yrkar jag bifall till des; hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

I ordningen förekom härnäst lagutskottets utlåtande n:o 17, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 2 § i utsökningslagen den 10 augusti 1877.

*Om ändrad
lydelse af 2 §
utsöknings-
lagen.*

Herr *J. Bromée* hade uti en inom Andra Kammaren väckt och till lagutskottet hänvisad motion, n:o 134, hemställt, att Riksdagen ville för sin del besluta, att § 2 i utsökningslagen den 10 augusti 1877 måtte ändras och erhålla den lydelse, att länsmännen, hvar inom sitt distrikt, må ega rättighet verkställa utmätning och försäljning af utmätt egendom, då de derom af fordringsegare anlitas.

*Om ändrad
lydelse af 2 §
utsöknings-
lagen.
(Forts.)*

Utskottet hemställde emellertid, att ifrågavarande motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr *Bromée*: Det är, såsom herrarne veta, icke första gången, som denna motion är före i denna kammare och i riksdagen. Redan innan jag hade äran att vara ledamot af denna kammare, väcktes en dylik motion ungefär i samma syfte, och det är nu tredje gången, jag vågar draga frågan inför Riksdagen. Lagutskottet har äfven nu afstyrkt motionen och stödt sitt afslag hufvudsakligen på samma skäl, som under de föregående riksdagarne. Utskottet säger äfven nu, att länsmännen icke kunna vara kompetente att på egen hand verkställa utmätningar och försäljning af utmätt egendom. Det förefaller mig vara en ganska egendomlig åsigt, att länsmännen icke skulle vara behöriga och kompetenta att verkställa dylika göromål, om sökanden vänder sig till dem för detta ändamål, då de kunna vara det i detta afseende efter erhållen order från kronofogden eller Konungens befallningshafvande. Jag anser, att detta påstående vederlägges derigenom, att det är allmänt känt, att länsmännen öfver allt verkställa nämnda förrättningar, sedan de fått order från vederbörande högre myndighet. Under sådana omständigheter förefaller det mig — och jag trodde det äfven skulle vara klart för andra — att de äfven utan erhållen order skulle kunna anses behörige verkställa dessa bestyr, när sökanden vänder sig till dem med domen för att få densamma på vanligt sätt verkstald.

Utskottet säger vidare, att om länsmännen finge rättighet att verkställa utmätningar, skulle de sedan sannolikt komma med fordringar på löneförhöjning. Ja, mine herrar, om det verkligen vore så, att jag hade denna åsigt, så skulle jag icke vara den, som påyrkade ändring af 2 § utsökningslagen. Jag skulle i sådant fall nog låta bli att göra ett dylikt förslag. Deremot är jag öfvertygad att, i fall i lagen inrymdes den ifrågavarande rättigheten för länsmännen, då sökanden hade förtroende till dem, hvar och en inom sitt distrikt, och för ändamålet vände sig till dem, så skulle länsmännen för denna dem tillagda rättighet icke påyrka någon löneförhöjning. Snarare komme de må hända tvärt om att gå in på en lönenedsättning för det dem sålunda visade förtroendet, hvilket dessutom antagligen komme att bereda dem något större inkomster.

Utskottet säger vidare, att, om kronofogde och länsman skulle komma och verkställa utmätning på samma ställe, så skulle krångel och förvecklingar uppstå, derigenom att den ene icke skulle veta, att den andre redan utmätt. Ja, det är naturligt, att, om man söker

Om ändrad
lydelse af 2 §
utsöknings-
lagen.
(Forts.)

efter alla möjliga hinder, man också kan tänka sig möjlighet af något dylikt. Men jag har varit i tillfälle att se, att, vare sig det varit kronofogde eller länsman, som verkställt utmätningen, i de flesta fall — i synnerhet om farhåga varit förhänden, att det utmätta godset skulle kunna förskingras — utmätningssmannen varit försedd med utmätningssmärken, skrifna eller tryckta, hvilka han åsatt det utmätta godset. Eller också är det ju en lätt sak för utmätningssmannen att slå upp i gäldenärens boningshus en förteckning på det som blifvit utmätt. Skulle så kronofogden komma, sedan länsmannen pantat, eller tvärt om, så vore ju genom en dylik åtgärd hvarje möjlighet till förvecklingar undanröjd. Detta hinder anser jag därför för min del icke ega någon betydelse.

Det är, efter mitt förmenande, sannolikt djupare skäl — skäl, som man icke ser i utskottets betänkande — hvilka föranledt ett afslag å motionen så väl vid detta som vid flera föregående tillfällen. Jag har verkligen redan förut annat, hvilket skäl detta torde vara, fastän jag ej nämnt ett ord derom i motionen eller i mina föregående anföranden. Det förefaller mig, som om motståndarne till denna lilla reform, denna obetydliga ändring af 2 § i utsökningslagen, verkligen skulle frukta, att, om en sådan ändring sker, det skulle komma att visa sig, att kronofogdarne icke finge så mycket att göra — och det skulle då kunna falla någon in att komma och väcka motion om indragning af kronofogdetjänsterna. Det är möjligt, att jag tager miste, men jag har verkligen trott, att detta varit det djupaste skälet. Men om det nu verkligen skulle komma att så ske, vore då det så oerhördt farligt? Det kan nog hända, att, om länsmännen finge verkställa utmätningar, det skulle komma att visa sig, att kronofogdarne icke finge så mycket att göra, som nu är fallet till följd af mångskrifveri och långa resor och mycket besvär, som efter mitt förmenande mången gång icke är af behovet påkalladt. Ja, det skulle kanske kunna inträffa, att äfven härads-skrifvarne icke blefve så behöfliga. Man skulle kanske komma på den tanken, att länsmännen kunde verkställa mantalsskrifningar, hvar och en inom sitt distrikt. Men jag har åtminstone icke påyrkat något i den riktningen. Jag har blott tänkt, att det skulle vara förenadt med billighet och rättvisa, att länsmännen, som i alla fall äro statens tjänstemän och som kosta staten ganska mycket, skulle kunna hafva det förtroendet hos folket och äfven hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som förut examinerat dem och förordnat dem till länsmän, att de skulle kunna verkställa utmätning och försäljning af utmätt egendom. Jag kan icke föreställa mig, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande skulle förordna så olämpliga och odugliga personer till länsmän, att de ej skulle kunna verkställa ifrågavarande förrättningar. Jag är tvärt om öfvertygad, att hädanefter som hittills endast fullt kompetenta personer dertill förordnas.

På grund af den uppfattning jag nu uttalat angående en ändring af 2 § i utsökningslagen och med åberopande af de skäl jag anført för denna lilla reform vid några föregående tillfällen, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till det af mig framställda förslaget och afslag å utskottets hemställan.

Herr Wester: Det är sant att de af motionären anförda uttryck återfinnas i utskottets betänkande, men de stå der i ett sådant sammanhang, att de ej kunna tydas på sätt han gjort. För att icke upptaga kammarens tid, vill jag dock ej ingå i en detaljerad vederläggning deraf, då det icke inverkar å den sak, hvarom nu är fråga.

Om ändrad lydelse af 2 § utskottingslagen
(Forts.)

Motionären har trots egentliga skälet till motionens afstyrkande vara, att man fruktade, att genom antagandet af detta lagförslag kronofogdejensterna skulle komma att indragas. Detta är icke skälet, Han har vidare sagt, att afstyrkandet skett därför, att utskottet skulle anse länsmännen inkompetente att verkställa ifrågavarande förrättningar. Detta är icke heller skälet, då åtminstone i de flesta fall länsmännen ega full kompetens. Skälet är, att efter utskottets förmenande en lagförändring af denna beskaffenhet hvarken är lämplig eller nödig.

Vi veta, att enligt utskottets utmätningsslag är kronofogde utmätningsslag på landet. Nu har motionären föreslagit, att länsmännen, hvar inom sitt distrikt, må ega rättighet att verkställa utmätning och försäljning af utmätt egendom, då de derom af fordringsägare anlitas. Sålunda skulle inom samma distrikt finnas två utmätningsslag. Genom ett dylikt stadgande skulle det uppkomma så många och så svåra kollisioner och en sådan fara för kränkning af fordringsägares rätt, att en dylik lagförändring icke gärna kan anses berättigad. Utskottet erkänner visserligen motionens goda syfte, eller att genom en dylik åtgärd minska utmätningsslagkostnaderna. Men man får icke af hänsyn till detta kraf glömma att taga i betraktande, om icke andra, lika viktiga rättigheter derigenom kunna förnärmas. För att visa att så kan ske, ber jag att i största korthet få anöra några exempel. De invändningar, som deremot må hända komma att göras, skall jag sedermera bemöta.

Först ber jag att få göra den anmärkningen, att utmätningar, vid hvilka det gäller att tillse, att fordringsägares rätt ej kränkes, egentligen komma i fråga endast då, när gäldenärens ställning är undergräfd, och merändels komma då flera utmätningar på en gång. Nu antaga vi, att det samtidigt lemnas ett utslag för utmätning till kronofogden och ett till länsmannen i orten. Kronofogden reser till utmätningsslaget och verkställer utmätning; så kommer länsmannen dit, kanske samma dag, och verkställer också utmätning utan att hafva reda på den redan skedda förrättningen, emedan gäldenären ej underrättar honom derom. Om nu länsmannen på grund af föreskrift, som bör stadgas, underrättar kronofogden om sin utmätning och af handlingarna icke tydligen kan utrönas, huru vida de båda utmätt samma lösegendom eller icke, kan för skyddande af fordringsägares rätt blifva nödigt att genom resa till gäldenären taga reda på förhållandet och komplettera förrättningarna, hvarigenom naturligtvis ökad kostnad förorsakas. Men antag, att kronofogden icke bryr sig om länsmannens anmälan, utan säljer det gods han har utmätt; så kommer länsmannen, utlyser auktion och ämnar sälja hvad han utmätt — men finner, att det redan är såldt af kronofogden. Och så

Om ändrad lydelse af 2 § utsökningslagen. står fordringsegaren der, kränkt i sin rätt. Detta kan ej hända, om endast en utmättningsman finnes inom distriktet.

(Forts.) Ett annat exempel. Det är föreskrifvet i utsökningslagen, att om på samma gång begäres utmätning på en in-tecknad och en icke in-tecknad fordran, så får utmätning för den in-tecknade fordran icke ske i löse-gendom, förr än godtgörelse skett för den icke in-tecknade. Antag att samtidigt lemnas utslag till verkställighet åt kronfogde och länsman. Kronofogden kommer till utmättnings-stället med ett utslag på en in-tecknad fordran utan att veta om, att det finnes något annat för utmätning afle-mnadt utslag. Han utmäter lösöreboet, hvilket han på borgenärs begäran enligt lag eger göra. Så kommer läns-mannen med utslag på en icke in-tecknad fordran. Men när han skall verkställa utmätning i boet, upplyser gäldenären, att lösboet redan är utmätt. Han utmäter fastigheten, men denna förlår ej till in-teckningarna's gäldande. Sålunda kan fordringsegaren gå miste om betalning, hvilket kunnat undvikas, om han lemnat utslaget till kronofogden, om ock denne samtidigt verkställt båda utmätningarna.

Ett tredje fall. Det stadgas i handelsbankens 17 kap. 8 §, att vid fråga om konkurs har utmätt löse-gendom förmånsrätt. Är det flera utmätningar som skett, så hafva de förmånsrätt i den ordning, i hvilken de äro verkställda. Hafva de skett på samma gång, hafva de lika rätt. Antag att utslag samtidigt afle-mnas, samt att kronofogden några timmar före läns-mannen verkställer utmätning. Den senare har då sämre rätt. Hade deremot båda utslagen lemnats till kronofogden, hade han gjort utmätningarna på en gång, och fordringsegarne hade haft lika rätt.

Allt detta visar att genom ett stadgande, sådant som det af motionären föreslagna, fordringsegarnes rätt kan komma att kränkas, hvarjente det ofta skulle vålla större kostnader för gäldenären. Det är på dessa skäl lagutskottet ansett sig icke kunna tillstyrka motionärens förslag.

För öfrigt är en sådan lagförändring icke behöflig. Ty 4 § i utsökningslagen tillerkänner Kongl. Maj:ts befallningshafvande rätt att, då derom göres framställning, utse länsman eller annan lämplig person att inom visat område och på viss tid verkställa utmätningar.

Genom sådant förordnande blir läns-mannen själfständig utmättningsman, och kan kronofogden icke göra utmätning och sålunda ingen kollision uppkomma. Vål har uppgifvits, att konungens befallningshafvande icke meddelar dylikt förordnande, men det är icke ens visadt, att verkligen några kraftiga framställningar derom blifvit hos konungens befallningshafvande gjorda och att konungens befallningshafvande på sådan framställning meddelat afslag. Jag tror för min del icke, att, om en landsort kommer och visar, att sådana förhållanden existera, konungens befallningshafvande skulle vägra att lemna ett sådant förordnande, derest lämplig person inom orten finnes. Således behöfves icke för närvarande nu irrågasatta förändring. På dessa grunder yrkar jag bifall till utskottets betänkande.

Herr Petersson i Brystorp: Jag tror icke att den siste talaren har alldeles rätt i sitt anförande, då han säger, att vid utmätning en för-

rättare icke skulle veta, hvad en annan utmättningsförrättare gjort. Så vidt jag vet, skall den, som förrättar en utmätning, sätta utmätningssmärke på löseegendomen, som utmätes, och i fråga om fast egendom anmäla det för domhafvanden i och för anteckning. Den siste talaren nämnde äfven, att det kunde gjorts utmätning på husdjur, en häst eller en ko, detta af länsmannen, och att kronofogden en annan dag kommit och utmätt samma egendom; ty om icke något märke är satt på det utmäta godset, så föreställer sig kronofogden, att detta icke blifvit utmätt. Jag tycker att det är så enkelt och att icke den ringaste kollision kan inträffa, ty både länsmannen och kronofogden skola afgifva kvartalsrapport till konungens befallningshafvande.

Vi veta, huru det tillgår på många håll, der distriktet är vidsträckt och de skola göra en liten utmätning. Man måste då skicka bud till kronofogden, som ofta bor aflägsset, och denne till länsmannen, som bor närmare gåldenären. Då blir kostnaden mindre, men om kronofogden sjelf behöfver komma, blir det oerhördt dyrt.

Här är nu fråga om att fordringsegaren sjelf skulle kunna välja, hvilken utmättningsförrättare, han vill hafva.

Detta anser jag vara så mycket förmånligare, som länsmannen mängen gång kan vara lämpligare än kronofogden, ty han får vanligen icke söla så länge, då två månader äro föreskrifna för den tid, inom hvilken redovisningen skall vara lemnad, och det är icke långsamt.

Den siste talaren sade också, att den ene utmättningsförrättaren kan komma den ena dagen och den andre en annan dag, men jag ser ingen olägenhet deri, ty då begära borgenärerna konkurs och de få konkurs.

Jag kan icke se annat, än att det blir till fördel, om motionen går igenom, och därför yrkar jag afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Wester: Jag ber att få med några ord besvara den förra talarens anmärkningar. Det är sant, att utsökningslagen föreskrifver, att märke skall sättas på utmätt gods, men detta är ingen absolut säkerhet. Det har satts märke eller meddelats genom anslag, att godset är utmätt; jag vet icke om det göres, men jag antager det. Men om man sätter en lapp på utmätt gods eller gör ett anslag i gåldenärens rum, hvad hindrar att detta märke eller anslag med eller utan gåldenärens vetskap bortrifves, och då har ju senare ankommen utmättningsman ingen kunskap om förut verkställd utmätning.

Derigenom att det finnes två utmättningsmän i ett distrikt kan det inträffa, att fordringsegarens rätt kränkes. Jag har icke sagt, att länsmannen är olämplig, jag har icke talat om, att en eller annan är lämplig, ty det inverkar icke på frågan, utan min uppfattning är den, att det icke går an att hafva en kronofogde och en länsman i samma distrikt, på sätt som här är föreslaget, nemligen att fordringsegaren kan efter godfinnande anlita länsmannen, utan skall detta komma i fråga, skall man vända sig till konungens befallningshafvande med ansökan derom. Om konungens befallningshafvande förordnar det, så gifves, såsom jag antager, underrättelse till kronofogden, och detta är af vigt för att kollision må undvikas.

*Om ändrad
lydelse af 2 §
utsöknings-
lagen.
(Forts.)*

Om ändrad
lydelse af 2 §
utsöknings-
lagen
(Forts.)

På de flesta ställen i de södra trakterna af landet verkställer icke kronofogden sjelf dessa förrättningar; men derigenom att de hos honom anmälas och att han bär ansvaret för den underordnades åtgärder, har man större säkerhet för att allas rätt bevaras. Det är detta jag velat framhålla, äfvensom att man riskerar för mycket, om man lemnar fordringsägare nu påyrkad valfrihet.

Herr Petersson i Brystorp: Jag vill icke tvista med den föregående talaren i afseende på rätten för konungens befallningshafvande att förordna utmättningsförrättare. Han ville, att man skulle vända sig dit för att få länsmannen förordnad till utmättningsförrättningar, men jag tror icke, att utsökningslagen medgifver detta utan säger, att kronofogden på landet är utmättningsman.

Beträffande hvad han sade om att gäldenären skulle kunna borttaga märkena, så om gäldenären icke är mer grannlaga, än att han kan göra detta, så kan han lika gerna föra bort djuret sjelft. Jag kan således icke finna någon skada i att motionen bifalles, utan att den skulle leda till det bättre.

Herr Bromée: Herr talman! Af en värderad ledamot i lagutskottet har yttrats, att det icke kan gå för sig att hafva två utmättningsmän i samma distrikt. Det har syntes honom betänkligt; men jag ber att få påpeka, att det verkligen redan är så nu. Det blifver nämligen två utmättningsmän i samma distrikt, när kronofogden gifver länsmannen order att förrätta flera exekutiva, åtgärder och i de fall, då kronofogden sjelf jemte länsmannen verkställer utmättningsförrättningar i samma distrikt som länsmannen, och jag vet, att han farit in i samma distrikt, oakadt han visste att länsmannen hade flera förrättningar derstädes. Sålunda är det ändock faktiskt två utmättningsmän, fast man gått den vägen, att kronofogden måste förordna en, och så kommer han jemväl sjelf och verkställer förrättningar.

Det andra skälet för omöjligheten af detta förfarande skulle vara svårigheten att skilja hvad som redan är pantadt eller icke pantadt, men detta anser jag icke vara af någon betydelse, enligt hvad jag påpekade, då jag hade ordet förra gången. Det kan visserligen hända, att gäldenären rifver bort märken, men jag hemställer, huru vida han då hellre kan göra detta än förskingra det utmäta godset, om detta icke är satt i taka händer. Jag tror att han är underkastad samma ansvar, om han rifver bort märket, som om han förskingrat det utmäta godset. Det vore åtminstone ett bedrägeri, hvarpå straff följer.

I de flesta fallen blifva länsmännens resekostnader mycket billigare än kronofogdens, som naturligtvis har mycket större distrikt att resa öfver. Jag känner till fullt, då dessa långa resor blifva ganska dyra; och att det måste blifva billigare resekostnad för länsmännen är ju alldeles tydligt, emedan det distrikt, hvarinom desse resa, är ojemförligt mycket mindre än kronofogdens. Att en resa, i synnerhet i de nordligare länen, går till mycket penningar, är ju gifvet, och jag vet äfven, att i mellersta och södra Sverige kronofogdar finnas, som resa sjelfva och förrätta de allra flesta utmätningarna inom sitt fögderi.

Det är också ett faktum, att under de senare åren ingen utmät-

ningsman, hvarken länsman eller annan förordnad, finnes, utan att han för hvarje särskildt mål är förordnad af kronofogden till utmätningssman. Konungens befallningshafvande hafva icke på sätt dem medgifves i utsökningslagen förordnat någon utmätningssman, u'än denne är, enligt nuvarande lagstadgande, *endast* kronofogden.

Om ändrad lydelse af 4 § utsökningslagen.
(Forts.)

Jag ber, herr talman, att fortfarande få yrka bifall till min motion.

Herr Sven Nilsson: De skäl, som lagutskottet anført, särskildt de, som af en ledamot i utskottet nyss anfördes, hafva visserligen en icke ringa betydelse, och det torde vara alldeles klart, att förslaget icke kan genomföras med den utredning, som motionären framlagt; utan annan utredning måste vidtagas. Jag föreställer mig likväl, att i allt fall något skulle kunna göras, om man verkligen ville.

Först och främst finnes ju den utvägen, hvilken jag för min del alltid hållit på, nemligen att hela kronofogdeinstitutionen skulle kunna afskaffas. Jag förstår icke hvad den tjenar till. Den är visserligen en mellanlänk mellan konungens befallningshafvande och länsmännen. Men då dessa senare i allt fall få vidtaga de allra flesta af de åtgärder, som åligga kronofogdarne, så tror jag att man mycket väl skulle kunna anförtro åt länsmännen alla de göromål, som nu förrättas af kronofogdarne. Man har förut gjort den invändningen häremot, att icke alla länsmän kunna finnas lämpliga att fullgöra de uppdrag, som kronofogdarne hafva sig ålagda. Det kan ju visserligen finnas en och annan i närvarande stund, som kan anses mindre kvalificerad, men jag tror för visso, att om länsmännen finge sig uppdraget att förrätta dessa göromål, skulle nog konungens befallningshafvande se till, att det blefve länsmän, som voro dugliga dertill och kunde verkställa uppdragen.

Det är visst och säkert, att sådana förrättningar, som nu verkställas af kronofogdarne, mången gång föranleda mycket onödiga kostnader och derigenom väcka icke så ringa motvilja inom de olika bygderna. Först skall resan göras till den kanske aflägsset boende kronofogden i stället för till närmaste länsman, och sedan är det ändå länsmannen, som verkställer förrättningen. Och i de flesta fall redovisar han icke till fordringsegaren direkt, utan denne måste göra en eller flera extra resor till kronofogden. Det borde visserligen i flera fall ej vara nödigt att göra den sista resan, men i de allra flesta fall torde det vara nödvändigt. Det är icke alltid, som gäldenären har fullt förtroende till kronofogden, och det har mången gång visat sig, att det varit bättre att få äfven för den skull vända sig till länsmännen direkt än till kronofogden. Det finnes många exempel härfpå. Detta kan naturligtvis inträffa äfven i fråga om en länsman, om man öfverflyttade denna befattning till honom. Men om man icke vill indraga kronofogdebefattningarne, skulle det icke då kunna gå för sig att vinna motionens syfte på det sätt att, då hela länsmansdistriktet eller åtminstone större delen deraf hos konungens befallningshafvande begär att få utse en länsman, som de kunde ha förtroende för, till utmätningssman, konungens befallningshafvande icke i sådant fall finge säga absolut nej. Då finnes det icke två, som kunde taga saken om hand, utan endast en person.

*Om ändrad
lydelse af 2 §
utsöknings-
lagen.
(Forts.)*

Nu är förhållandet i allmänhet det, att konungens befallningshafvande anser att man skall vända sig till kronofogden, emedan denne har ett visst ansvar. Länsmännen erhålla af kronofogden endast de minsta och tarfligaste förrättningarna och få derigenom göra en hel del arbeten, som de ha mycket ringa betaldt för, under det kronofogden tager de större uppdragen och den hufvudsakligaste inkomsten. Jag tror att på landsbygden finnes icke så ringa missnöje med det system, som nu är gällande, detta icke minst hos länsmännen.

Då Första Kammaren redan afgjort frågan i enlighet med utskottets förslag, kan jag icke hafva något yrkande. Men jag tror icke att de missförhållanden, som förefinnas, kunna botas med att motionen lemnas utan allt afseende. Jag har yttrat detta för att för lagutskottet påpeka nödvändigheten af en reform, när frågan en annan gång återkommer.

Herr Hellgrön: Jag hade icke tänkt att yttra mig i denna fråga, men har blifvit uppkallad af de talare, som senast haft ordet. När utsökningslagen förevar till behandlig vid riksdagen, hade jag äran att vara med i det särskilda utskott, som behandlade denna lag, och då var samma fråga på tal, som herr Sven Nilsson nu framdragit, nemligen att man borde ha länsmännen uteslutande till utmätningsmän. Men, som herrarne veta, har detta förslag icke gått igenom, utan vi ha nu att hålla oss till hvad utsökningslagen föreskrifver.

Hvad vidkommer frågan om utmätningars verkställande i lappmarkerna, så äro dessa så vidsträckta, att der kan aldrig någon kronofogde förrätta utmätningar. Derför har konungens befallningshafvande brukat gifva särskilda förordnanden för länsman att icke allenast verkställa utmätningar på lös egendom utan äfven af fastighet samt äfven att verkställa köpeskillingsliqvider både i fråga om lös och fast egendom. Men dessa verkställighetsorder gå i alla fall genom kronofogden och, såsom en ledamot af lagutskottet redan påpekat, är detta högst nödvändigt, emedan i annat fall mycket trassel skulle uppstå. Länsmannen är skyldig, lika väl som kronofogden, att föra dagbok, men skall redovisa till kronofogden, som derigenom förmedlar hela utmätningsväsendet. Ty eljest skulle konungens befallningshafvande ha besvär med att granska både länsmannens och kronofogdens dagböcker, och då behöfde tillsättas särskilda tjenstemän för detta ändamål.

Jag tror att hvad motionären föreslagit icke är så farligt, som man velat låta påskina, ty konungens befallningshafvande har ju redan nu rätt att förordna särskilda utmätningaförättare, och derigenom komma hvarken kronofogdar eller länsmän i kollision med hvarandra. Nog har jag också hållit utmätningar, och det har händt att utmätningmärkena blifvit förstörda, men detta har icke skett af den, som rådt om kreaturen, utan de hafva kommit bort på annat sätt. Men vanligen brukar ju länsman, när han håller utmätning, lemna bevis öfver den verketälda åtgärden, så att om kronofogden sedermera skulle komma och göra ny utmätning, så blir han ju i allt fall alltid underkunnig om den förra utmätningen. Äfven

för detta fall är således motionen öfverflödigt och jag yrkar derfor bifall till lagutskottets hemställan.

Om ändrad
lydelse af 2 §
utsöknings-
lagen.
(Forts.)

Herr Wester: En talare på östgötabänken betviflade uppgiften, att konungens befallningshafvande skulle ha rätt att förordna särskild utmättningsman. Jag ber då att få hänvisa till utsökningslagens 4 §, der det uttryckligen stadgas, att konungens befallningshafvande eger för bestämdt fall eller inom visst område förordna länsman eller annan lämplig person att på eget ansvar i kronofogdes ställe vara utmättningsman. Den saken är således alldeles oomtvistlig.

Motionären påstod, att det redan nu kunde hända, att det finnes två utmättningsförättare inom samma distrikt, derigenom att länsman först erhåller uppdrag att göra utmätning, och kronofogden sedermera sjelf förrättar sådan på annat håll inom distriktet. Nej, det förhåller sig icke så. Det finnes ändå icke mer än en utmättningsförättare. Ty länsmannen är fortfarande endast kronofogdens biträde och verkställer förättningen på dennes ansvar.

En talare på kristianstadsbänken sade, att man skulle vara hjälpt dermed att konungens befallningshafvande på begäran finge rätt att förordna länsman att förrätta utmätning. Denna rätt har ju konungens befallningshafvande redan nu enligt 4 § utsökningslagen. Men så vidt jag kunde förstå honom, var det hans mening, att konungens befallningshafvande, så snart en ansökning derom kommit in, skulle vara *skyldig* att förordna den begärda personen. Detta torde väl dock vara något vågadt att stadga. Ty antaget att den ifrågasatte länsmannen är komplett olämplig, så bör väl konungens befallningshafvande ha rätt att pröfva detta.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena framstälde herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å nämnda hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller lagutskottets hemställan i dess utlåtande n:o 17, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Viener nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit herr Bromées i ämnet väckta motien.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 67 ja mot 37 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes bevillningsutskottets betänkande n:o 4, angående allmänna bevillningen.

Kammaren beslöt, att detta ärende skulle uppföras främst å före tragningslistan för nästa sammanträde.

§ 9.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 15, till Konungen angående af Riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>A. Williamson</i>	under 14 dagar fr. o. m. d. 16 d:s,
» <i>C. Gethe</i>	» 14 » » » 19 »
» <i>J. Anderson</i> i Tenhult	» 12 » » » 19 »
» <i>C. Hj. Wittsell</i>	» 14 » » » 19 »
» <i>A. Åström</i>	» 10 » » » 18 »
» <i>M. Andersson</i> i Löfhult	» 14 » » » 20 »
» <i>C. F. Petersson</i> i Dänningelunda	» 14 » » » 20 »
» <i>P. G. Petersson</i> i Brystorp	» 10 » » » 17 »
och Herr <i>A. Hansson</i> i Solberga	» 10 » » » 21 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 10,35 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.